SZEGEDI EGYETEM

TÁRSADALOM- ÉS MŰVELŐDÉSPOLITIKAI KÉTHETI LAP

XXIX. évfolyam, 13. szám 1991. október 24. Ára: 4,50 Ft

A tartalomból

— Új bázisiskola-rendszer a JATE-n *(2. old.)*

— A döntés még mindig várat magára — pedig... *(3. old.)*

— Nyitás a világ felé *(6. old.)*

— Munteanu Szegeden *(8. old.)*

Ünnep — rontás

Október 23. piros betűs dátum a naptárban, tehát ünnepelünk. Ünnepelünk? Beszélgetőpartnerem Balogh Iván szociológus.

— Mit jelent egy közösség számára az ünnep?

— Az ünnepek eredetüket tekintve az emberiséggel és a mágikus gondolkodással egyidősek. *Durkheim* francia szociológus például a *szent* és a *profán* közötti megkülönböztetést tekinti az ünnepek alapjának. Ebben a vonatkozásban az ünnep egy bizonyos közösségnek a mindennapiságból való, szimbolikusan történő kiemelését jelenti. Ezzel kapcsolatban a kérdés magyar szakértőjére, *Hernádi Miklós*ra lehet hivatkozni, aki például azt elemezte, menynyire ünnep, mennyire szertartás a házibuli. Megállapította, hogy nem jók azok a házibulik, ahol mindig ugyanazok vannak együtt, mert *az ünnep attól ünnep, hogy kifelé is szimbolikusan reprezentál egy közösséget.* Nemcsak egymás között éljük meg azt, hogy az ünnepen minden fordítva van, mint ami a profán mindennapok során szokásos. Olyan dolgok is megengedettek az ünnepen — a természeti népeknél például a szexualitás terén —, amik egyébként deviánsnak minősülnek. Az ünnepek lényege éppen az, hogy mások is lássák: milyenek tudunk lenni, mi az, ami az életünkben fontos, amiben hiszünk, amit szeretünk, mi a múltunk, mi az identitásunk. Ünnepeinkben voltaképpen ezt „kommunikáljuk ki" megrendezett rítusok segítségével, szabályozott, kodifikált formában a külvilágnak. Ezért nagyon fontosak például a különböző vendégek az ünnepségeken.

— Éppen ezért válnak az ünnepek politikai tényezővé...

— Igen, egy társadalmi rendszer többek között az ünnepeivel deklarálja azt, hogy milyen értékeket tekint elsődlegesnek, mi az uralkodó ideológiája. Ezzel egyben azt is meghatározza, hogy az őt körülvevő világ hogyan identifikálja őt. Kifelé szólnak a ceremóniák olyan értelemben is, hogy az ünnepet a politikai rendszer infrastruktúrájához tartozó szervezetek, egyének inszcenálják. A lakosság ennek az üzenetnek a címzettje akkor is, ha őszintén és lelkesedéssel vesz részt benne, még egy kevéssé manipulált tömegtársadalomban is. A lakosság mozgatva van még Amerikában vagy Franciaországban is, amikor a forradalmat vagy a függetlenség évfordulóját ünneplik. Az üzenetek tartalma pedig az, hogy mi, akik uralmon vagyunk, ilyen és ilyen irányba szeretnénk titeket vezetni, ezért meghívunk benneteket, hogy ünnepeljünk együtt abban a szellemben, ahogyan mi ezt megrendezzük. Az ünnep van hivatva demonstrálni azt, hogy van konszenzus az országban, mert mérhető, hogy hányan vettek részt a ceremónián ahol ez és ez a politikus beszélt, hogy záptojást dobáltak-e vagy éljeneztek. Vagyis, hogy spontán csatlakoznak-e a tömegek a felülről szervezett ünnepségekhez.

Valamennyien tudjuk, hogy november hetedike vagy április negyedike hogyan zajlott. Hála a Kádár-rendszer dezideologizáltságának, ezek nem váltak a lakosság módszeres kínzásának eszközévé, kukoricán térdepeltetéssé, mint az ötvenes években, amikor kötelező volt hisztérikusan és aktívan lojalitást imitálni, sőt őszinteséget is és lángoló elkötelezettséget. A kommunista ünnepek kiüresedett rituálék voltak, azt voltak hivatottak demonstrálni, hogy mi még mindig itt vagyunk, súlyt helyezünk arra, hogy a szovjet hadsereg bejött április negyedikén, hogy ez egy kommunista uralom, és számunkra ezek az alappillérek. Mindez nem ideológia, inkább praktikum volt, az államrezon olyan része, amely reálpolitikai alapon, de kőkeményen, az asztalra csapva deklarálja, hogy ettől nem tágít.

— Ez a manipuláltság rendszertől független?

— Igen. A modern társadalmakban ez mindenképpen így van. Természetesen azért vannak olyan ünnepek, amelyeket a lakosság rétegektől, kulturális háttértől függően maga is megünnepel, magától, úgy, hogy nem kell hozzá felhívás, nem kellenek programok. Ez a kettő akkor válik szét élesen, amikor olyan ünnepek kerülnek a hivatalos naptárba, amelyeket egyébként a lakosság elutasít, illetőleg amikor azokat az ünnepeket, amelyekben hisz, nem lehet ünnepelni.

— Az egyénekre és a közösség belső életére nézve a kikényszerített vagy az elfojtott ünnepek károsabbak?

— Inkább az okozott torzulást, hogy például október huszonharmadikát nem lehetett megünnepelni. Az egy jó dolog volt, hogy április negyedikén nem kellett dolgozni. Az emberek elmentek a kötelező ünnepségre és dühöngtek miatta, de utána kimentek a kertbe. Sőt, még az sem torzulás, hogy két évvel ezelőtt, amikor bevezették a világútlevelet, akkor március tizenötödikén is tömegével mentek Gorenjét vásárolni Ausztriába. A Kádár-rendszerben kialakult az emberekben a teljes közöny a politika iránt — ez ma is látszik a hihetetlenül alacsony választásiarány-számokból. A politikai kérdéseket a hatalom felhőrégióiban zajló úri huncutságnak, a hatalmi elit kisded játékainak tartják függetlenül attól, hogy melyik pártról van szó. Nem hisznek az ünnepek nagy beszédeiben.

Viszont az, hogy október huszonharmadikát nem lehetett megünnepelni, valóban torzulásokhoz vezetett. Sok más dologgal együtt ez nyomta föld alá az egész ország politikai tudatát, szemléletét. Ez privatizálta olyan mértékben, hogy a Gorenje fontosabb legyen minden ünneplésnél. A legnagyobb baj ötvenhattal kapcsolatban az — és ettől meg lehet érteni még a Gorenje-turistákat is —, amit *Szilágyi Sándor*, a Beszélő volt szerkesztője mondott egy ellenzéki összejövetelen, hogy ötvenhatból már semmi sem igaz. Se pro, se kontra. Annak az ellenkezője sem igaz, amit a kommunisták állítanak. Ezzel azt akarta mondani, hogy ő nem tudja elhinni, nem hitelesek számára az ötvenhatról való beszámolók, bármelyik oldalról jöjjenek is. Mindenki érzi, hogy itt valami nem stimmel, ma már nincs ember, aki ötvenhatot el tudná adni a szó politológiai értelmében. Azok, akik ötvenhat után börtönben voltak, a kivégzettek családtagjai sem beszélhettek róla, nem kommunikálhatták ki azt, amin átmentek, ezért beléjük sült és megavasodott. Ezt a harmincöt évet már nem lehet visszacsinálni. Egy ünnep elveszett, és már nem is lesz soha.

— Lehet-e, van-e értelme rendszerváltozáskor egy tollvonással ünnepet is változtatni? Említetted, hogy az emberek a politikát a hatalmi erők kisded játékának tekintik. Nem ugyanígy tekintenek-e az ünnepváltozásokra is?

— Dehogynem. Sőt. Mivel nyilvánosan nem lehetett gyászolni ötvenhatot, mindenki megkötötte a maga kompromisszumait, mert élni csak kell. Most pedig, hogy utólag visszakérik a babaruhát, a lakosság nagyobbik része úgy érzi, hogy mindazt, amit harmincöt év alatt lemondással, sokszor elveik, morális énjük egy részének feladásával összehoztak, azt is veszély fenyegeti ugyanúgy, ahogy veszély fenyegeti a létbiztonságukat. Ugyanezt érzik ki *a Justitia-tervekből*, hogy őket a hatalom kényszerítette annak idején arra, hogy úgy éljenek és úgy őrizzék meg vagy veszítsék el az arcukat harmincháróm év alatt, ahogyan megőrizték vagy elvesztették. Most pedig utólag a hatalom (egy másik hatalom, de „a" hatalom) ezt is a fejükhöz vágja. Ezért dacot is érzek itt.

— Vannak ünnepek, amelyek elvileg rendszertől függetlenek, mert van bizonyos mindenkor érvényes tartalmuk. Ilyen lehetne például március tizenötödike vagy augusztus huszadika. Ugyanakkor az ilyen ünnepek is vita tárgyát képezik, hogy melyik legyen közülük nemzeti ünnep. Vagyis nálunk az ünnepek is átpolitizálódtak.

— Valóban, még Spanyolországban sem döntették le a Franco-emlékműveket, pedig ott is voltak rendszerváltások, és az a hely sem a demokrácia magasiskolája. A nagy nyugati országokban egyértelmű és visszavonhatatlan teljesítmény az, hogy a forradalmak győztek. Nem élnek már azok, akik ellen ezek a forradalmak irányultak. Magyarországon viszont még itt vannak azok, akik számára más volt az ünnep, akiknek épp az ellenkezőjét jelentette. Lehet, hogy nem hittek benne, de legalább olyankor érezhették, hogy mi vagyunk az urak, mert mi ünnepeltetjük magunkat. Ilyen esetben, amikor még nevesíthetők a társadalmi konfliktusok és azok szereplői, akkor még nem oldja békévé az emlékezés a közös harcot. Ezek még nem emlékek, még itt vannak. Nincsenek olyan teljesítmények, amik le vannak téve az asztalra, amik ezeknek a végérvényesen, visszavonhatatlanul lezárult történelmi harcoknak az eredményei.

— Hiszen negyvennyolc bizonyos célkitűzései — például a sajtószabadság — még ma is problémaként szerepelnek.

— Nagyon sokféle dilemma van nálunk, gondoljunk csak *a haza kontra haladás* vitára. Nincs konszenzus az országban, így tradíciók sincsenek. Nyugaton vannak olyan axiomatikus elvek, amelyek mindenki számára természetesek, magától értetődőek, mint például az alkotmány. Ott még a legnagyobb politikai csatározások is legtöbb esetben az alkotmányból indulnak ki, és nem annak megváltoztatásáért harcolnak, míg nálunk az alkotmányt két év után valószínűleg újra lehet csinálni. *Molnár Gusztáv* filozófus mondja, hogy ezekben a kelet-európai országokban a kohézió, az integráció hiányában kettős társadalmak vannak. Ezért mondja *Erdei Ferenc*, hogy az „ország" és a „társadalom" szó más helyeken szinoním, de nálunk nem. Itt egy országban — ma Magyarországon — több magyar társadalom van. Az Erdei-féle, két világháború közötti társadalmi kettősség nem szűnt meg a Kádár-rendszer alatt sem. Erre telepedett rá harmadikként a szovjet modell. De említhetném Hankiss Elemér koncepcióját a kádárizmus által a nyolcvanas években leképezett kettős társadalomról (a hivatalos, államosított szféráról és a második gazdaságról, nyilvánosságról). Ezek nálunk összekeverednek, másmás kultúrát, különböző szolidaritást, eltérő értékrendet jelentenek. Ezért nincsenek igazi ünnepeink.

KECZER GABRIELLA

A szegedi egyetem felhívása a világ valamennyi egyetemének

Az újjászületett demokratikus Magyarország nemzeti függetlenségének visszanyerése után békében és barátságban kíván élni közvetlen szomszédaival és a világ valamennyi népével. Mi, a szegedi egyetem felhívást intézünk a világ valamennyi egyetemének, hogy erkölcsi tekintélyükkel álljanak mellénk abban a törekvésünkben, hogy hazánk függetlensége és ezzel a béke helyreállítása — amely a tudományos munka alapfeltétele — mielőbb biztosíttassék. Külön kérjük azokat a tudósokat, akikkel az elmúlt évek során személyes kapcsolatba léphettünk, akár külföldön, akár hazánkban, legyenek segítségünkre. Szerény erőnkkel eddig is arra törekedtünk, hogy kutatásainkkal az egész emberiség haladását és jobb jövőjét szolgáljuk. A jövőben is mindent meg akarunk tenni, hogy az általunk mindig becsült szomszéd népek és a világ valamennyi kutatójával együttműködhessünk. Boldogok volnánk, ha ez a célunk megvalósulhatna.

Baróti Dezső rektor, ***Korpássy Béla*** dékán, ***Ábrahám Ambrus, Bónus György, Budó Ágoston, Csik Lajos, Fodor Gábor, Greguss Pál, Hetényi Géza, Huszák István, Ivanovics György, Jancsó Miklós, Kanyó Béla, Koltay-Kustner Jenő, Szabó József, Szabó Zoltán, Szőkefalvi-Nagy Béla, Waltner Károly*** egyetemi tanárok.

(Szeged Népe, 1956. november 4.)

(A táviratot Szent-Györgyi Albertnak küldték 1956. november harmadikán, Szegedről a tudóskollégák, abban a reményben, hogy így tehetnek valamit a forradalomért, hazánk jövőjéért.)

„Thürmer, tűnj el!"

Kommunisták és antikommunisták Salgótarjánban

Október 12. előtti napokban, az MSZMP XV. Kongresszusát megelőzően folyamatosan gyűltek a felhők Salgótarján városa felett. Nem az esőfelhőkre gondolok — igaz, abból is bőven jutott az ominózus napra —, hanem különféle nyilatkozatokra, utalásokra, felhívásokra, mert ezek nyomán váltak feszültebbé az emberek. Salgótarjánban a kongresszus és a beígért ellentüntetés idejére az iskolákban osztálykirándulásokat szerveztek vidékre, a lányokat nem engedték ki az utcára és a függönyök mögül félőn-kíváncsian tekingettek ki a polgárok. Lehetett érezni, hogy tartanak valamitől a tarjániak — ki ettől, ki attól. Ki a kommunistáktól, ki a tüntetőktől. Esetleg mindkettőtől.

Ugyancsak az előzmények között kell megemlíteni egy harmincöt évvel ezelőtti tragikus, drámai napot. Az ötvenhatos forradalom leverését követően Salgótarján főterén december 8-án 131 embert mészároltak le a belügyiek. Kegyetlenségükről árulkodik az is, hogy — a helybéliek szerint — „dum-dum" golyót használtak, ami a testbe érve újra robban, és az, hogy a tömeggyilkosság során nem voltak tekintettel senkire: a legfiatalabb áldozat 12 éves volt... A fentiek miatt tiltakoztak a tarjániak, és a másfelől érkezettek a kongresszus ellen.

A városba érkezve néhány siető járókelőn kívül csak a rendőrök százai okoztak némi mozgalmasságot, kordonokkal, autókkal biztosították az utakat, és lezártak a kongresszus színhelyére vezető minden utcát Senkit nem engedtek közel a tanácskozáshoz, az újságírókat a legkevésbé. Így hát együtt áztunk-fáztunk, s számolgattuk a rendőröket és a karszalagos rendezőket, akiket ugye nem lehetett szóra bírni.

Az események úgy tíz óra körül gyorsultak fel. Egyre több indulatos, felháborodott ember gyülekezett és indult el megkoszorúzni a decemberi vérengzés áldozatainak emléktábláját. „Vörös bitangok, csalók, gazemberek" — kezdetben ezeket a jelzőket használták az MSZMP-sekre. Fekete zászlók, nemzetőr-karszalagos emberek, transzparensek és könnyben fürdő arcok jelezték a tiltakozást és az elkeseredettséget. A táblánál *Fónay Jenő*, a Politikai Foglyok Országos Szövetsége elnöke mondott beszédet. Kemény szavakkal ostorozta a kommunista mozgalmat, vezetőit és pribékjeit. Kongresszusukról pedig ezt mondta: *„Ne szervezkedjenek többé, nem kell a szakértelmük, utolsó egybejövetelük legyen a megbánásé. Köszönöm nektek, tiltakozóknak, hogy idejöttetek erősíteni hitünket, bennünket, és velünk ítélitek el a cinizmust, a provokáció fölényeskedését, mely most e gyalázatba torkollt. Elég volt a kommunizmusból!!"* A beszédét sűrűn megszakították a közbekiabálások, a *„Gyilkosok! Hóhérok!"* szavak skandálása. Aztán elindult a mintegy kétezer ember a kongresszus színhelyére. Elhaladtak az MSZMP tarjáni székháza előtt, amit ezen a napon Sajtóirodának neveztek ki. Ide is bőven jutott a bekiabálásokból, például: *„Mocskos kommunisták, meg fogtok dögleni!"* Az ablak-

(Folytatás a 2 oldalon)

Kommunisták és antikommunisták Salgótarjánban

(Folytatás az 1. oldalról)

ból láttam a tömeget, s egyszer csak azt vettem észre, hogy akár nekem is üvöltözhetnek. Az egyik kolléga is hasonló véleményen volt, és odaszólt nekem: *„Te, ezek itt most minket is kommunistának néznek!"* A tömeg ment tovább MDF-zászlókkal, Kisgazda-szimbólumokkal, a menetet pedig egy autóra szerelt koporsó vezette, a következő felirattal: *„Soha többé kommunizmust-fasizmust, elvtársak!"* A kommunizmus ki tudja, hanyadik magyarországi temetésének lehettünk tanúi. Még mindig a Sajtóirodában (mely esetleg melegedésre és száradásra volt jó) beszélgettem a Munkáspárt szóvivőjével, *dr. Tóth Miklóssal:*

— Mit szól ezekhez az utcai hangokhoz?

— Hát... hogy mondjam... Megértem részben, hogy ilyen indulatokat próbálnak szítani a kongresszus kapcsán. Sajnálom, hogy ennek más apropója nincs, mint a Munkáspárt tanácskozása, mert ez nem megemlékezés, hiszen az december 8-án lenne esedékes. Szerintem ez inkább hangulatkeltés, félelemkeltés, ami pedig ma a politikában mindennek mondható, csak kívánatosnak nem.

— Ki lehet ön szerint ezért a felelős?

— Nyilvánvalóan a tüntetés itteni szervezői. Én már többször kifejtettem, hogy a párt elleni hangulatkeltés kora nyár óta tart. Szerepe van ebben bizonyos MDF-es megnyilatkozásoknak, például Horváth Balázs és Antall József részéről.

— Zavarja ez a kongresszus munkáját?

— Amennyiben törvényes keretek között zajlik, nem zavarja. Ugyanis a demokrácia ábécéje az, hogy semmiféle olyan jogot nem gyakorolhat senki, amellyel mások jogait korlátozza. Tudomásul kell venni azt, hogy a Munkáspárt itt tartja kongresszusát, törvényesen bejegyzett, alkotmányos jogok alapján működő párt, tiszteletben tartja az alkotmányt, a pártokról szóló törvényt. A szavazók bizalmával dolgozunk Salgótarjában is, hiszen az önkormányzatban hat képviselővel és egy társadalmi megbízatású alpolgármesterrel képviseltetjük magunkat.

Közben tartott a felvonulás, a tüntetők elérkeztek a kongresszus színhelyére, ahol a korábbi jelenetek ismétlődtek meg, néhány új, nem minden esetben nyomdafestéket elbíró kifejezéssel. Végül tettlegességig nem fajult a dolog, a szóbeli becsületsértések miatt sem indult senki ellen büntetőeljárás...

A tiltakozó megmozdulások sorában meg kell említeni a Magyar Antikommunista Szövetség létrehozását is, mely a kommunistapárt-mozgalmak törvényen kívül helyezését szeretné elérni az alkotmányosság eszközeivel.

Az MSZMP XV. Kongresszusáról sajnos igen kevés információ jutott el az újságírókhoz. Sajtótájékoztatókon pusztán régi, visszacsengő szlogeneket hallhattunk, amelyeknek az volt a lényege, hogy a küldöttek „megvitatták és elfogadták" a beterjesztéseket. *Thürmer Gyula* pártelnök kijelentette, hogy ez a párt már nem az a párt, elhatárolják magukat a múltban elkövetett hibáktól, bűnöktől, hiszen azoknak — a vezetőség alacsony átlagéletkorára tekintettel — csak a gyerekágyból lehettek tanúi. Mégis, az MSZMP-sek felvállalják a kommunista mozgalom általuk értékesnek ítélt vonásait, s tovább őrzik azokat. A pártelnököt — ahogy várható is volt — megerősítették tisztségében, és elismerésel szóltak a párt és a KB eddigi kétéves tevékenységéről. A kongresszuson egyébként 304 küldött képviselte a mintegy harmincezres tagságot, bár 850 küldöttet vártak. Elhangzott az is, hogy az MSZMP erősebb, szervezettebb lett, és fokozott intenzitással készül a — reményeik szerint — mielőbb bekövetkező parlamenti választásokra, melyet követően erős parlamenti, esetleg kormányzópártként kívánnak tevékenykedni.

Délutánra elültek a tüntetés zajai, a kongresszust tovább is a mintegy kétezer rendőr biztosította, a hírzárlat továbbra is működött. (Ők ezt *„korlátozott nyilvánosság"*-nak) nevezték. Az éttermekben, sörözőkben megpihentek a tüntetők, összehajtogatták a zászlóikat, és azt taglalták, hogy de jól odamondtunk ezeknek a gazembereknek.

...Este, a sortűz színhelyén, az emléktábla alatt egy férfi kisfiával rendezgette a csokrokat, koszorúkat, nemzetiszín és MDF-zászlókat. Lobogó gyertyák sejtelmesen világították meg a táblát, melyen ez olvasható: „1956. december 8-ai salgótarjáni sortűz áldozatainak emlékére. Alapította Salgótarján Város Tanácsa, 1988. december 8-án." S újra eleredt az eső...

ARATÓ LÁSZLÓ

Az Magyar Orvos Írók és Képzőművészek Köréről

Sok orvos folytat alkotó, művészeti tevékenységet hivatásának gyakorlása mellett. Európa-szerte felismerték, hogy ezt a tevékenységüket intézményesen támogatni kell. Először Svájcban, majd a latin nyelvű országokban egymás után alakulnak meg az orvos író csoportok. Nemzetközi szervezetük is létrejött, párizsi székhellyel, az *„Union des Ecrivain Medicins"* — UEM —, amely összefogja a nemzeti csoportokat, és az Unescóval is kapcsolatot tart. Ez a szervezet szorgalmazta, hogy Magyarországon is alakuljon meg az önálló orvos írók csoportja.

Hazánkban először *Raffay Ádám* nőgyógyász és regényíró kezdeményezte az orvos írók csoportjának megalakítását. Jó alkalom volt erre a Debrecenben 1966-ban rendezett nemzetközi konferencia, amit *Albert Schweitzer* tiszteletére rendeztek. Ezen már több külföldi vendég is részt vett, előadásokat tartottak a magyar orvos írókkal karöltve. Majd 1975. január 31-én megalakult nálunk is a Magyar Orvos írók és Képzőművészek Köre — MOKK. A kör a Magyar Orvostörténeti Társaság — MOT — keretén belül működik, annak egyik szakosztályaként. A magyar MOKK különbözik a külföldiekétől, ott csak orvos írókat tömörít, ma már ott is van külön képzőművész orvosokat tömörítő szervezet is. Nálunk a kör minden olyan orvost, gyógyszerészt, állatorvost, sőt „középkádert" is szívesen lát, akik *hivatásuk gyakorlása mellett* (ez a követelmény nagyon fontos) valamilyen művészeti tevékenységet folytat *alkotó módon!* Tehát nem a reprodukáló művészeti tevékenység a kritérium. Egy szavalni szerető orvos már nem felel meg a kör alapelveinek, csak a versíró orvos. (Nincsenek például zenészek a körben, mert zeneszerző orvosokban szűkölködünk.)

Az UEM 1990-ben hazánkban tartotta a 35. nemzetközi kongresszusát Balatonszéplakon, az Ezüstparti üdülőszállóban. Az ötnapos rendezvényt *Szentágothay János* professzor nyitotta meg. Az elnökségben helyet foglalt *Bernard Schmidt* francia orvos író, a nemzetközi szövetség elnöke is. *Antall József* miniszterelnök, aki a MOT főtitkára volt, a kongresszust levélben köszöntötte.

Homérosz szerint: *„Az orvos olyan ember, aki egymagában sok mással fölér."* Mint a MOKK egyik alapító tagja, immár 1975 óta figyelem ezeket a jó értelemben vett „Janus-arcú", sőt többarcú orvosokat körünkben. Szinte mindegyik szakmájában is szerepel, publikál, nevük van nemcsak a hazában, határainkon túl is. A csak egyféle munkát végző emberek szemellenzősek. Az állampolgárok így érvelnek: egy orvos miért nem a betegekkel, a gyógyítással foglalkozik, miért csinál mást, fest, ír stb.? Milyen szűk látókörű számonkérés ez. Ha a nem orvosok munka után nem foglalkozásuk rovására mást csinálnak: kertészkednek, horgásznak, kártyáznak stb., tőlük miért nem kérik számon, hogy az idejüket miért nem a dolgukra fordítják? Pihenni lehet aktívan is. Hasznosan, szépen, alkotó módon pihenni is csak azok tudnak, akik így is dolgoznak. Olyan ez, mintha a kétféle gyógyszer kölcsönösen erősítené egymás hatását.

Jurij Scserbak szovjet orvos-író ezt mondta: „Ez a két hivatás úgy összefonódott az életemben, hogy képtelen vagyok szétválasztani őket." *Illyés Gyula* szerint a tánc felszabadító örömére tánciskola, bál, balett ismerete nélkül, *ösztönösen is ráérezhetünk.* Az orvosok is ráérezhetnek ösztönösen az írásra, a festészetre, a zenére stb. *Csehov,* amikor Szahalinra, a börtönszigetre került, igyekezett visszafogni magában a szépírót, de munkájából, az orvosi lajstromozásokból akarva-akaratlanul is rövid novellák lettek. *Borsos Miklósnak* van egy mondása: „A szobor olyan, mint aki nézi."

A MOKK tagjai évente egyszer találkoznak. Utoljára 1991. augusztus végén Kaposváron. Novellákat, verseket olvastak fel, kép-, szoborkiállítást rendeztek. Hiszünk abban, hogy a gyógyítás és a művészet testvérek!

Ezt a rövid ismertetőt „tagtoborzásnak" szánjuk, hogy a fiatalok tudjanak rólunk, és jöjjenek közénk, ha megfelelnek a fent írt kritériumoknak. Mind elnöknőnknél — *dr. Csapláros Zsuzsa,* 7400 Kaposvár, Szent Imre u. 5. —, mind nálam lehet jelentkezni. Aki ezt írásban jelzi, a következő találkozásunkra már meghívót kap, és alkotásával szerepelhet körünkben. Várjuk a jelentkezéseket!

Dr. Veress Sándor,
a MOKK titkára
6722 Szeged, Bécsi krt. 37—39., I/107.

Új bázisiskola-rendszer a JATE-n

A József Attila Tudományegyetem tanárképzős hallgatói oktatásának segítésére az intézmény új bázisiskola-rendszerrel, a hospitálás új formájával kísérletezik október elsejétől. A vállalkozásért *dr. Micheller Magdolna* egyetemi főelőadó felelős, ő koordinálja a munkát, a hallgatók és a gyakorlóiskolák közötti, minél teljesebb és eredményesebb kapcsolattartást. Micheller Magdolnától az új szisztéma részletei felől érdeklődtünk.

— Mik jellemzik az új bázisiskola-rendszert; milyen változtatásokkal kell majd számolni?

— Két szálon futottak háttéresemények. Egyrészt az egyetem pedagógiai-pszichológiai tanszékének szakmai felkészültsége, oktatómunkája és általános eredményei igényelték ezt, másrészt pedig — az ellenőrzés szempontjából — az egyetem rektori vezetése gyakorolja a felügyeletet az átállás felett. A lényeg az, hogy az eddigi gyakorlóiskolák — egy általános és egy középiskola — száma nem elegendő, ha csak a létszám oldaláról nézzük, ugyanis több mint kétezer tanár szakosnak kellene hospitálási lehetőséget biztosítani. Más oldalról pedig egy koncepcióváltást is szeretnénk, aminek az a lényege, hogy ne a gyakorlóiskolák vagy az ott lévő lehetőségek számát bővítsük, hiszen ezt anyagilag sem lehetne megoldani és szakmailag sem kivihető. A megoldás az, hogy úgynevezett mintaiskolákkal vesszük fel a kapcsolatot. Jelen pillanatban tizenkét ilyen intézményről van szó, ebből nyolc gimnázium és szakközépiskola, egy ipari iskola, egy általános iskola és kettő kollégium. Még egy érdekesség van az iskolák kiválogatása szempontjából: neves gimnáziumokra és olyan szakközépiskolákra számítunk, ahol közigazgatási, külkereskedelmi, egészségügyi képzés terén a nyelvszakos tanárok speciális gyakorlóterepét tudja biztosítani. Ez a szisztéma már másodévben pszichológiagyakorlaton megkezdődik, azután harmadévben nevelés- és oktatáselmélet következik, majd negyedévben tanárjelöltként is ott lehetnek hallgatóink, tehát az egész vertikumot át kívánjuk fogni ezzel a megváltoztatott szisztémával. Fontos, hogy a hallgató működő iskolát, igényes tanári munkát lásson.

Ennek az elképzelésnek a gyökere tulajdonképpen egészen Treffort Ágoston tevékenységéig visszavezethető, mert ő volt az, aki elsőként kiépítette ezt a mintaiskola-rendszert. Másrészt fontos megjegyezni, hogy az új képzési-gyakorlati forma visszacsatolás értékű is lehet. Nyilván így versenyhelyzetbe kerülnek a gyakorlóiskolák is, és ezen túl kontrollt jelent a rendszer számunkra is, hogy mit mondanak az adott iskolák tanárai, vezetői a mi munkánkról.

— Tehát a korábbiakhoz képest egy lényeges szakmai színvonal-emelkedéssel kell számolni?

— Mindenképpen. Hiszen korábban is elment egy-egy délelőttre a tanárjelölt az iskolába, és ott megnézett egy vagy két órát, s utána azt megbeszélték. De arról már nem tájékozódott a hallgató, hogy miként működik az iskola egésze, milyen az iskola klímája, hogyan kezelnek egy deviáns gyermeket, hogy zajlik egy iskolai ünnepség, vagy milyen egy sportverseny. Főleg a másod- és harmadévesnek az a döntő, hogy iskolát lásson és tanárt, diákot lásson benne. Az új szisztémában a hallgató dönti el, hogy melyik iskolába akar menni a felsorolt tizenkettőből.

— A hallgatónak Szegeden kívül — mondjuk szülővárosában — is lehetősége van erre?

— Természetesen. Szeretnénk, hogy azok a tanárjelöltek, akik jó kapcsolatban vannak a régi iskolájukkal, erősítsék ezt a kapcsolatot, hiszen az elhelyezkedés szempontjából is nagy a jelentősége.

— A követelményrendszer is ugyanaz marad?

— Ezt olyan módon tudjuk megoldani, hogy a szemináriumvezető tanárok szempontrendszert dolgoznak ki, melyet minden hallgató megkap, és ennek figyelemben tartásával végzi a hospitálást.

— Az elhelyezkedés szempontjából az új hospitálási rendszer jelent-e valamilyen könnyítést, esetleg biztosítékot?

— Szeretnénk, ha hosszú távon ilyet is jelentene. Mindenképpen egy szakmai, főként pedagógiai szelekciót várunk az új képzéstől. A gyakorlat során az intézményekhez való kötődés erősödhet, de gyengülhet is. Úgy szeretnénk végeztetni a hospitálást, hogy ha valaki elmegy másodévben egy iskolába, akkor annak szeretnénk garantálni, hogy a későbbiekben is ugyanoda mehet. Ha közülük valaki szakmailag is kötődik az adott iskolához és a testület is megfelelően vélekedik róla, akkor nyilvánvalóan ez egyszerűsíti az elhelyezkedést.

— A hallgatók hogy reagálnak erre a változásra?

— Azt, hogy választhatnak iskolát, időpontot és lehetőséget arra, hogy mit figyeljenek meg — nagyon jó néven veszik. Van egy negatív tényezője is a dolognak, nevezetesen az, hogy nem fogjuk számonkérni a hallgatóktól, hogy elmentek-e gyakorlatra, s ez csak a félév végén fog kiderülni. Érezze a hospitálást a teljesítendő feladatának a hallgató!

— Mit jelentett az új rendszer pénzügyileg az egyetemnek?

— Nagyon kemény harc árán — s ebben kiemelkedő érdemei vannak *Szalamin Edit* rektorhelyettesnek — sikerült annyit elérni, hogy majdhogynem jelképes összegű, úgynevezett célösszeget tudunk kifizetni azoknak a tanároknak, akik szervezik az iskolában ezt a munkát, és vezetnek is ilyen gyakorlatokat. Az önkormányzat erkölcsi és szakmai támogatást nyújt, anyagit nem tudnak.

— A minisztérium hogy vélekedik erről a vállalkozásról?

— Éppen a napokban egyeztettünk *Szörényi Zsolt* minisztériumi főtanácsossal. Nagyon jónak tartja az ötletet, és az a tervük, hogy legalább a következő gazdasági évben a költségvetésben erre a célra elkülönített összegek is legyenek. De hát ez még a jövő zenéje...

arató

Ügyintézés angol módra

A közelmúltban, *szeptember 16. és 28.* között egy nagyszabású *angliai* továbbképzésen vett részt a JATE személyügyi referense, *Gresó Erzsébet.* A tanácskozásról, az ott szerzett élmények, tapasztalatok hazai gyakorlatba való átültetéséről, ennek lehetőségéről kérdeztük az érintettet:

— Már korábban megfogalmazta *Róna-Tas András* rektor úr, hogy a személyzeti munkát nyugati minták felhasználásával lenne célszerű átalakítani. Fölvettük a kapcsolatot a bristoli egyetemmel, s az ő segítségükkel sikerült eljutnom — rektor úr megbízásából és felkérésére — egy hagyományos, nemzeti továbbképzésre, *Hull* városába. A tanácskozást minden évben megrendezik az ottani egyetemi személyzeti vezetők részére.

Igen hasznos szakmai tapasztalatokkal gazdagodtam az ott töltött idő alatt. Felkészült előadók és aktív hallgatóság folytatott élénk eszmecserét, s a megbeszélések arról tanúskodtak, hogy nagy tudású szakemberek találkoztak, akiktől sok mindent lehet tanulni. Érdekesség, hogy volt egy úgynevezett *feminista* előadás is, mely az angliai dolgozó nők egyenjogúságukért folytatott küzdelméről szólt, és meglepett, hogy milyen harcosan követeltek a hölgyek maguk számára bizonyos jogokat.

Számomra újdonság, hogy az angol egyetemek személyzeti osztályainak felépítése eltér egymástól, s ahány intézmény, annyiféle szerkezet van — Magyarországon ebből a szempontból uniformizáltak az iskolák. Nagy súlyt fektetnek az ottaniak a dolgozók *állandó* képzésére — *egyetemi költségen* — és különböző *kiegészítő tanfolyamokra* íratják be a munkatársakat. Igen nagy jelentősége van ennek az érvényesülés szempontjából is. *Értéknek tekintik az embert* és sokat törődnek azzal, hogy a dolgozóknak a munkahelyükön megfelelő legyen a közérzete. Meglepett, hogy az ottani szakszervezetek milyen elszántak és határozottak, s nem ritkán keményen szembeszállnak az egyetem vezetésével is.

Tulajdonképpen ott-tartózkodásom legfontosabb célja az angliai *számítógépes adatfeldolgozás* és *nyilvántartás* megfigyelése volt. Szeretnénk ezt a gyakorlatot mi is megvalósítani egyetemünkön, mert rengeteg időt, pénzt, fáradságot, embert takaríthatunk meg ennek bevezetésével. Fontos lenne egy közös adatbankban vezetni a személyzeti, a bér- és a munkaügyi adatokat. Ezenkívül még persze számtalan előnye lenne egy ilyen mindent átfogó rendszer kiépítésének. Az egyetem vezetése messzemenően támogatja a számítógépes ügyintézésre való átállást. Természetesen mindehhez megfelelő előkészítés kell, hisz *az átállás éveket fog igénybe venni.* Első lépésként az adatok összegyűjtését és ellenőrzését kell elvégeznünk, és szükséges lesz dolgozóink részére a számítógéppel kapcsolatos ismeretek alapos oktatása is.

Meg kell még említeni, hogy a szigetország felsőoktatása különös gondot fordít az *ipari vállalatokkal való kapcsolattartásra* is, hiszen azok anyagi és szakmai támogatást egyaránt tudnak nyújtani, és hasznosak lehetnek a kapcsolatok a fiatal szakemberek elhelyezkedési problémáinak megoldásában is.

Összegezve az angliai tapasztalatokat: fontos és hasznos gyakorlati-szakmai „útravalóval" láttak el az ottani kollégák, és a jelek arra utalnak, hogy e biztató kezdet után tovább ápoljuk ezt a gyümölcsöző és hosszú távon mindenképpen megtértülő kapcsolatot.

— deák —

A döntés még mindig várat magára — pedig...

Szeged Önkormányzata ez év elején pályázatot írt ki a város színházi struktúrájának átalakítására, mert megállapították, hogy az adott működési keretek elavultak, az intézmények között szükségtelen átfedések vannak. A beérkezett tizenöt pályamű közül a színházi szakemberekből és újságírókból álló kuratórium egységesen Nikolényi István intendatúrakoncepcióját támogatta. Az önkormányzat kulturális bizottsága azonban úgy vélte, hogy „a pályázat sikeres volt, de egyetlen pályamű sem alkalmas a megoldásra önmagában", mert hiányzik belőlük a részletes gazdasági elemzés. A közgyűlés ennek alapján megbízta* dr. Ványai Éva *alpolgármestert, hogy „hozzon létre egy szakértői bizottságot a díjnyertes pályaművek szerzőiből és a szegedi színházi élet jeles személyiségeiből az új színházi struktúra kimunkálására." Ez az ad-hoc bizottság megállapította, hogy csak az egységes intézmény kialakítása adhat lehetőséget egy magasabb színvonalú színjátszáshoz. Az előterjesztés közgyűlési tárgyalásakor huszonegy képviselő a Szegedi Nemzeti Színház és a Szabadtéri Játékok összevonására szavazott, tizenheten viszont tartózkodtak. Ezért — mivel az előterjesztés elfogadásához kétharmados többségre lett volna szükség — eldöntetett, hogy nem lesz új színházi struktúra Szegeden.

A kulturális bizottság négy tagját: Balogh László és Gyimesi Kálmán MDF-es, Kosztolányi József és Simoncsics János Fidesz-es képviselőket kértük beszélgetésre.

— Kérem, értékeljék az ad hoc bizottság által önök elé tett javaslatot.

Simoncsics János: — Az ad-hoc bizottságtól nem kaptuk meg azt a segítséget, amit a döntéshez vártunk, mert javaslatuk nem konszenzuson alapult. Az egyik oldal kidolgozott valamit, amit a másik kritizált. Végül nem koncepció született, hanem egy SZMSZ-ajánlás, amit a kulturális bizottság túlszabályozónak tartott. Úgy gondoltuk, nem a fenntartó cég feladata ezt kidolgozni, mert ez a színház belső ügye.

Balogh László: — Én konkrét, megfogható javaslatokat vártam, különös tekintettel a gazdaságosságra, de ezeket a jelentés nem tartalmazza. Ne felejtsük el, hogy az összevonás indokai kezdettől fogva elsősorban gazdaságiak voltak. Elfogadom, hogy nehéz prognosztizálni, ráadásul — ami szintén a bizonytalanságot növelte bennem — a kormányzat a kultúrafinanszírozási rendszer megváltoztatására készül. Szerintem minden változtatást ettől kell függővé tenni.

— Ez esetben talán egy gazdasági szakértőkből álló bizotságot lett volna célszerű felállítani.

Simoncsics I.: — Úgy érzem, azon, hogy legyen-e összevonás, már túl vagyunk, mert ez a kérdés egy éve merült fel. De azóta egy évet elvitatkoztunk, nemcsak mi, hanem a szakemberek is, akiket erre kijelöltünk. Mindegyik díjnyertes pályázat valamilyen mértékű összevonásról szólt. Tehát nekem, képviselőnek, politikusnak nincs okom kételkedni abban, hogy ezek szakmailag megalapozott javaslatok.

Balogh L.: — Mindanynyian az intézmények közeledését támogatjuk. Ami a bizonytalanságot okozza, hogy a szakemberek mind művészeti szaktekintélyek, művészeti szempontok vezették őket. Én konkrét gazdasági tényeket hiányoltam. Már a kezdeti szakmai bizottság állásfoglalása után is ezért nem született döntés. Nekik nem is volt feladatuk a pénzügyi vonatkozások kidolgozása, ezért bíztunk meg ad-hoc bizottságot. Hadd hívjam fel a figyelmet arra, hogy a közgyűlés nem utasította el az elképzelést, hiszen nem volt ellenszavazat. A képviselők egy része a kellő információk hiányában nem tudott felelősségteljesen dönteni, ezért tartózkodott a szavazástól.

— De azt ugye tudták, hogy ez egyenlő a „nem"-mel?

Simoncsics I.: — Pont ez a legelszomorítóbb, hogy ellenszavazat nélkül dőlt dugába egy egész évi munka, miközben rengeteg pénz ment el. A kiindulási szándék hiúsult meg évekre. Ha nincs strukturális változás, akkor minden marad a régiben, személyi változások sem következhetnek be, a tagozatvezetők évekig ott lesznek még. Érdemi változtatás lehetetlen.

— Kosztolányi József annak idején azt hangsúlyozta, hogy mindenképpen felelős döntést kell hozni. Mi a véleménye a mostaniról?

Kosztolányi J.: — Én sem vagyok elégedett az ad hoc bizottság ajánlásával. Azt azonban látni kellett, hogy a szakmai javaslatokban közös az összevonás gondolata. Ezért ennek szükségessége számomra megkérdőjelezhetetlen. Szegeden áll a színházi élet. Egy fiatalokkal teli városban új formanyelvkereső színházat kell teremteni. Az összevonással szerintem nem lesz gazdaságosabb a színház, de a nagyobb költségvetésen belül szabadabb a mozgás: lehet vendégeket hívni, stúdiószínházat csinálni. A Szabadtéri Játékok helyzete is így oldódna meg. Tehát: ha nem is lesz olcsóbb, talán jobb lenne a színház.

Gyimesi K.: — Nem tudok olyan színházról, ami gazdaságos lenne, ezért álláspontom semmit nem változott; továbbra is intendatúrapárti vagyok. Nincs olyan gazdasági szakember a világon, aki ki tudja mutatni, hogy az összevonással jó lesz. Ilyen számításokat csak három-négy év működés után lehetne elvégezni. Pedig itt ezt várták. Ilyet a művészetben nem lehet csinálni. Legfeljebb odáig lehet elmenni, hogy a belső pénzmozgás, a működés relatíve gazdaságosabb legyen.

Balogh L.: — Véleményem szerint lehet gazdasági számításokat végezni.

Gyimesi K.: — Akkor mondd el, hogyan.

Balogh L.: — Senki nem is próbálta meg. Alternatív gazdasági kimutatásokat várok arról, hogy ha két különálló intézmény adja elő a Hunyadi Lászlót, akkor enynyibe kerül, ha intendatúrában, akkor ennyivel kevesebb. Vagy hogy mennyi bért, bérleti díjat lehet megtakarítani azzal, hogy csak egy szervezés dolgozik. De viszonyszámokat sem kaptunk, egy darab fecnit sem. Ezt nem tudom elfogadni.

Simoncsics J.: — Te most olyan jól felvázoltad ezt az egészet, hogy a józan paraszti eszeddel is az összevonás gazdaságosságát bizonyítottad.

Balogh L.: — Persze, ezek az egy évvel ezelőtt elhangzott érvek. De ezeket kilenc hónap alatt senki, egyetlen gazdasági szakember sem írta le számokban. Ha döntést hozok, elvárom, hogy a döntésemet tények támasszák alá. Ennek hiányában csak tartózkodni tudok.

— Szemmel láthatólag még az is vitatott, lehet-e egyáltalán ilyen számításokat végezni. A döntést pedig ettől tették függővé.

Kosztolányi J.: — A kultúrában is a piac fogja meghatározni, hogy mi mennyit ér. Optimalizálási etalonok készíthetők, de nem lehet megjósolni, hogy azok mennyire jönnek be. Itt egybeesett egy strukturális és egy művészi váltás álma és vágya, mert tudtuk, hogy belülről nem fognak a színház művészi értékei túl nagyot változni, márpedig erre szükség lenne. Elsődlegesnek a struktúraváltás tekintődött. Most, hogy ezt elvetettük, csak abban reménykedhetünk, hogy jó igazgató kerül ide.

Balogh L.: — Elnézést, közbe kell szólnom, mert ezek nem ugyanazok az érvek, mint amivel az egész intendatúra, a színház átalakítása elindult. A közgyűlés is másképp dönthetett volna, ha nem azt halljuk év elejétől, hogy kizárólag gazdasági szempontok miatt kell összevonni a két intézményt. De minden előterjesztő csak azt hajtogatta, hogy így olcsóbb lesz a színház. Tehát azt a következtetést vontuk le, hogy ez gazdasági kérdés. Furcsa, hogy most megfordul a helyzet és művészeti érvek kerülnek elő. Ezt a kettősséget a téma exponálásánál is fel kellett volna vállalni.

— Jól hallom, hogy egy év után új érveket hall képviselőtársaitól?

Balogh L.: — Legalábbis új megvilágítási formát. Ha kilenc hónappal ezelőtt a kérdés úgy merül fel, hogy az összevonást művészeti okok indokolják, mellesleg anyagilag sem járunk rosszabbul, sőt lehet, hogy egy idő után jobban, akkor ehhez a közgyűlés is másképp viszonyul.

Kosztolányi J.: — Láttuk, hogy a színház nem tűri, hogy belső életébe beleszóljunk, és soha nem is akartunk. Ezért volt a hangsúly a gazdasági szempontokon. Egyébként a beérkezett pályázatokban kecsegtető művészeti elképzelések voltak, ezért tartottuk problémásabbnak a gazdasági részt. Meggyőződésem, hogy nem lehet sokáig húzni az átalakítást, mert a színházban dolgozók megbolondulnak. Fel kell vállalnunk, hogy a politikai, gazdasági és társadalmi változásokkal a kultúra intézményrendszerének is változnia kell. Mi pedig túl hosszú időre konzerváltuk ezt a struktúrát.

Gyimesi K.: — Én optimista vagyok: amit elveszítettünk a réven, behozzuk a vámon. Meghirdettük az igazgatói állást, erre csak komoly elképzelésekkel lehet pályázni.

— Ettől várja a megoldást? Ha az első körben egyetlen pályázót és pályázatot sem tartottak megfelelőnek, most miért történne másként?

Gyimesi K.: — Lehet, hogy ugyanaz az ember ugyanazt a tervet fogja beadni, és azt fogjuk elfogadni.

Simoncsics J.: — Ez csak kifárasztás.

Gyimesi K.: — Persze, ezt már akkor meg kellett volna csinálni. Ha szakszerűen le lett volna írva az, amit itt elmondtunk, szerintem el is fogadták volna.

— Úgy tűnik, mintha minden az itt ülőktől függetlenül történt volna. Pedig ezek az Önök döntései voltak, Önök hozták magukat ilyen helyzetbe.

Gyimesi K.: — Ványai Éva alpolgármester vállalta el, hogy tisztába teszi a színházügyet.

Balogh L.: — Szerintem is van ok az optimizmusra. Lehet, hogy illúzió volt azt hinni, hogy a struktúrát ilyen rövid idő alatt sikeresen meg lehet változtatni. Látszott, hogy mindenki számára megnyugtató döntést nem tudunk hozni, ezért a legkisebb rossz irányba mozdulhattunk csak el kezdettől fogva, és most is. De mára mindenki elfogadta, hogy a távoli cél az intézmények közeledése. Közben megszületik majd a központi támogatás új rendszere. Nem tragédia, hogy ez a változás nem fél év alatt történik, hanem például másfél év alatt. Nem kell azért öt évre lemerevíteni a struktúrát csak azért, mert valaki kap egy igazgatói megbízást. A megbízások átszervezéssel felülbírálhatók. Ha struktúrát váltunk egy év múlva, akkor ehhez az igazgatónak idomulnia kell.

— Elnézést, úgy érzem magam, mintha egy évvel ezelőtti kulturális bizottsági ülésre csöppentem volna be. Most vitatkoznak arról: mit alakítsunk át, hogyan és minek mi lesz a következménye. Optimizmusuk örvendetes, de tisztában vannak azzal, hogy itt egy év, több százezer forint ment el, a dolog morális részéről nem is beszélve?

Balogh L.: — Ha a kulturális bizottság is bizonytalan alapvető kérdésekben, akkor érthető a közgyűlés tartózkodása.

Simoncsics J.: — De a kulturális bizottság határozottan az összevonást támogatta. A közgyűlés viszont egy jól időzített felszólalást fogadott el az egyéves munka ellenében.

Gyimesi K.: — És amit elfogadtunk, az kifejezetten hátrafelé mutat.

Kosztolányi J.: — Miközben nem is igazán a színházról van szó, hanem a hatalomról. A konzervatív frakció folyamatosan a hatalomért harcol, közben elsikkadnak a város számára fontos, jövőbe mutató dolgok. A tartózkodásnak két oka lehet: félelem és érdektelenség.

Balogh L.: — Erre egyetlen kérdéssel reagálok: nincs véletlenül üldözési mániájuk liberális képviselőtársaimnak?

— Ha nem politikai indítékok vannak a döntés hátterében, miért frakciók szerint szavaztak a képviselők?

Balogh L.: — Egy biztos: mi nem tárgyaltuk meg előre a frakción belül, hogyan szavazzunk. Minden képviselőnk önállóan, lelkiismerete szerint döntött. Egyébként nem igaz, hogy teljesen a pártok szerint szavazott a közgyűlés.

Simoncsics J.: — Az egész színházügy azt tükrözi, hogy a rendszerváltás semmit nem változtatott a kultúrához, a szellemhez való hozzáálláson. A jövedelmezőség ars poeticája kezd eluralkodni, ezért a színházkérdés nem is volt fontos. „Nem hoz pénzt a struktúraváltás? Akkor nem támogatjuk." Ennyiben summázható a történet.

* * *

Marad tehát minden a régiben? Aligha. Míg ugyanis a közgyűlés teszi, amit tesz, a színházat, amely a szellemi élet egyik alappillére lehetne, a demoralizálódás veszélye fenyegeti. Az önkormányzati testület lehetetlen döntéseivel egyre jobban lejáratja magát a városlakók előtt, és lassan az is kérdésessé válik, lesz-e a reformkorszakát élő hazai színházi életnek olyan művészegyénisége, aki még komolyan veszi a szegedi pályázatosdit. Közben a város színházrajongó polgárai felelős, kultúrabarát politikáért kiáltanak. Egyelőre — úgy tűnik mindhiába.

KECZER GABRIELLA

Tényleg: kit érdekel?

Sokat töprengtem egy kijelentésen, illetve egy vélemény tolmácsolásán, melyet Havas Henrik ismertetett nemrég a Nap-kelte egyik adásában. A történet a következő: a rádiós és tévés alelnökök kinevezéséről folyt a vita valamelyik kisebb vidéki településen, s az egyik helybéli feltette a kérdést: ***„Tényleg azt hiszik, hogy ez magukon kívül mást is érdekel?"*** *A folytatásról már nem szólt a műsorvezető, de nem nehéz kitalálni, hogy — valószínűleg — egymásra néztek a jelenlévők, aztán vagy elgondolkoztak a dolgon, vagy nem...*

Megpróbáltam átgondolni ezt a történetet, és rá kellett döbbenjek, hogy a kérdezőnek — a maga szemszögéből — teljesen igaza van. Őt, mint ahogy milliókat, egyáltalán nem érdekli az efféle politikai affér, ez a politikusok és az újságírók ügye, mert ők rendelkeznek mindenféle szükséges információval, tőlük erednek — első- vagy másodkézből — az értesülések, és ők értik és látják át e folyamatokat. Igaza lehet a fent említettnek, már csak azért is, mert politikai kérdésről van szó, és ahhoz ő nem ért — miért is értene? Hozzá kell tenni e dologhoz, hogy a téma „politikai" minősítése is elárul valamit, s meglehetősen degradál, mert ez — elvileg — egy szakmai ügy. Ezt így is kellene kezelni, mégis politikai döntésként jelentkezik.

S ha már ott tartunk, hogy politika: mi is ez a szó a magyar állam népességét alkotó, a hétköznapi ember szemében, akiként funkcionál, elméletileg, az államszervezet. Nos, a politika — elhagyva a nyilván helytálló, de már elcsépelt leminősítéseket — érdektelen dolog lett — újból. Ismét legyintenek a szóvirágokon a polgárok, ismét kinevetik úgynevezett vezető államférfiaink nagy részét és ismét nem értik a körülöttük zajló eseményeket. Nem akarok párhuzamot vonni a letűnt diktatúra és jelen rendszerünk között — csakis tényekről, de ismerős tényekről van szó.

S valóban: kit érdekel a töménytelen mennyiségű — demokratikusnak kikiáltott országunkhoz képest legalábbis — politika, az, hogy a régebben tisztelt és magasztalt egykori ellenzéki politikusok bohócot csinálnak magukból és egymásból, azután szidják a másikat minden létező fórumon: tényleg, kinek kell ez? Csak a politikusoknak meg az újságíróknak? (Tény, hogy egy történelmi múlttal rendelkező demokráciában sem érdekli az embereket a politika, mert ott működőképes rendszerrel van dolguk, és általában bíznak is felső vezetésükben.)

Olvasom kolléganőm írását a színházról, s meg kell állapítanom, hogy a dolog — már amit a fentiekben próbáltam boncolgatni — nem olyan egyszerű, mint gondoltam. Sokkal bonyolultabb, összetettebb és — elkeserítőbb a probléma. Rendben van, hogy az emberek millióit nem érdekli az acsarkodás, a sárdobálás, mert nem az ő műfajuk — szakmai vitába meg minek szóljanak bele kívülállók. A gond az — s ez tűnt ki számomra a színházról folyt eszmecseréből is —, hogy maguk a döntéshozók vannak, divatos kifejezéssel élve, szereptévesztésben. Szerepüket igen, a vele járó felelősséget kevésbé vállalják fel, s mintha idegenkednének a feladattól és egymástól is — az e hasábokon közölt beszélgetés szerint legalábbis.

A kérdést komplikálja, hogy — s ez új és egészen sajátos honi ügyintézési forma lehet — kétlépcsős döntési folyamatok zajlanak és hatnak a közélet alakulására. Vannak ugyanis „a" szakértők, akiknek véleményével „a" politikusok rendelkeznek: vagy helybenhagyják, vagy elutasítják a szakszempontokat. Végső soron pedig — kis számú közélet felől érdeklődők ezt tapasztalják — a pluralizmus, a véleménykülönbségek, eszmék (ötletek), eszmerendszerek, ideológiák mentén helyezkednek el, azok irányultságát követve tükrözik végül politikai álláspontokat. Idegen és visszatetsző dolog ez.

Rossz dolog ugyanis, ha egy átmeneti állapotban megrendül a polgárok hite az irányító erők iránt. Az még rosszabb, ha éppen ezért fordulnak el a közélettől nagy tudású, felkészült, jó képességű emberek. (Tudunk erre példát Szegeden is!) Ugyancsak kínos, hogy ha a hatalom képviselői nem tudnak szót érteni azokkal, akiknek a hatalmat köszönhetik, de még csak nem is törekszenek erre.

S tényleg: kit érdekel ez az egész akkor, amikor a saját jövőjéről van ugyan szó, de a beleszólás joga vagy inkább gyakorlati lehetősége nem adatott meg. Nem mintha ettől lenne demokratikus egy ország, de mégis jobb úgy a köz számára tevékenykedni, ha elfogadjuk a visszajelzéseket — ha vannak. Ugyanis, ha megszűnik — mert nem igénylik — a kontroll, akkor az ellenőrizhetetlenség eredményeként egyre szomorúbb felismerésekkel kell szembenézni...

ARATÓ LÁSZLÓ

Darvasi László

Diána

Csuhai Istvánnak

Remegett még az út
könnyű pora, aztán elült az is.
Elvitték... A kopott mentő a ház elé
farolt, csikorogtak az utcakövek,
s a fekete inges fiúk ugrottak. Megverni
nem akarták a telepiek se, csak tartották
erősen, csak néhány nyugtató
fülest kapott, ne üvöltsön
annyira. Tilosban vadászni? Hát
persze. Azt is kell. A macska élt még,
a járdán fetrengett, mert ezúttal rosszul
csapott s kibomlottak a csupa kérdőjel-,
összekuszált belek. Turkált köztük bágyadt őszi
napfény, dél volt, kövér légy, darázs
zümmögött, és a távolban lassan elharangoztak.
Lám, a mértéktelen szenvedély
végül bolondot, épelméjűt nyílt színre terel.
In flagranti? A kicsi balta a járdán hevert.
Viszlát, Diána, súgtam még,
mire elvigyorodott, de máris a
furgon lépcsőjére lökték, na gyerünk csak,
mama. Aztán, amikor a kislány
festett botocskájával bekotort az elvadult
sövény alá s észrevette a dagadt neylonzacskót,
komolyan mérlegeltem, szóljak, közbe-
lépjek-e. Mert hisz ki akar ötévesen
kétszáz bűzlő macskafarkot látni?
Habár, később talán még hálás lehet
a hallgatásomért.

Szerelem

Különbnek nem látszott ő se.
Hajtöve barna volt már, s a szőke,
lihbenő vég itt-ott megtört
Harisnyáján szaladt a pici szem,
arcán finom szarkaláb hálózott
két férjjel, egy gyermekkel eltöltött,
lassan mérgező, gondos időt.
Hogy ellenkezett, természetesnek vettem.
Talán el is vártam, mert mit ér a hódítás,
ha könnyű és íztelen akár a lég.

Körbe

A gázgyárnál zuhantam először,
aztán a szennyvízcsatornánál,
végül minden ismerős kapunál, háznál és
játszótéri billegőnél, zuhantam újra és
újra, mintha már csak ezt
akarnám, ezt, csak
zuhanni, hogy kelhessek, de hogy
eshessek újra homokra, sárba, reccsenő
díszkavicsra, így, körbe-körbe, se fent,
se lent, de mindig ott,
most már mindig, és sehol.

* * * *

Olvasónapló

A mese

Jó néhány évig csak azért nem fogtam a Gyűrűk Ura olvasásához, mert már-már úgy tűnt, hogy lassan én is kívülről fogom fújni a hobbitok különös történetét: néha, hosszú, zajos éjszakák hajnalán, mikor már csak néhányan virrasztottunk kellemesen zsibongó agyunkkal, barátom mindig be akarta bizonyítani, hogy mindenkinél több részletre emlékszik a könyvből. Azért — gondoltam — most már csak jó lesz helyretenni Frodót, Gandalfot, Eomért és a többi furcsa nevet. Így olvastam el az első kötetet. S utána a második, majd a harmadik vaskos következett.

A könyv olvasása közben elhatalmasodott bennem az érzés, hogy én is ott küszködök a Gyűrűhordozóval és társaival a Végzet Hegye felé, de valahogyan a mese is a városba, az országba lopakodott. Nemcsak én azonosultam a mesével vagy annak főhősével, hanem az is velem és az én világommal. Egy kicsit talán a könyv is olyan, mint Szauron Gyűrűje: mely alkalmazkodik viselőjéhez. Csak éppen a Gyűrű egyre nehezebb terhet jelent, elviselhetetlen kísértést, illetve lerázhatatlan rabságot; és mindenkinek a személyes gyengéit kísérti meg. S mint kiderül, legnagyobb és legközösebb „gyengénk", hogy uralkodni akarunk mindenen és mindenkin. És a tét az, hogy akié a Gyűrű, azé a Hatalom. Ám éppen az a különös, hogy a Gyűrű a Gonosz találmánya, így azután maga is gonosz eszköz. Mert valójában nem a Gyűrű viselője uralkodik, hanem fordítva: a Gyűrű uralkodik azon, aki viseli, sőt azon is, aki egyszer viselte. Csavardi Samu esete azt bizonyítja, hogy még azt is tartósan megkísérti, aki csupán nagyon rövid ideig hordta.

Mint említettem, a könyv is hasonló a Gyűrűhöz, de nyilvánvalóan a Fehér, tehát jó erők — joggal mondhatjuk — hasonló erővel bíró „ellengyűrűje". Hiszen ahogyan Frodót is segítik a szellemerők és azok barátai, úgy nekünk is segíthet Szürke Gandalf vagy Vándor.

Ugyanis nem véletlen, hogy a mese és a világ összeolvad. Ugyanazok az erők, ugyanazok a kísértések és törvények uralkodnak. Nekünk is ellent kell mondanunk Szauronnak, ami szinte lehetetlen, vagy elfogadjuk „ajánlatát", esetleg megkíséreljük ellesni a titkát, s kicselezzük — pedig dehogy. De hát itt már mindenkinek magának kell döntenie.

A mese azért is csodálatos, mert hős és ellenség, jó és gonosz alak nincs gondosan elkülönítve. Bárki bármikor megváltozhat: a legjobbak is megkísértetnek és a csúszómászó Szmeagolt sem szabad elpusztítani — mondja Frodó. S még a szellemek sem eleve és végérvényesen jók, vagy rosszak. Ugyanakkor erősen érezhetjük, hogy van Jó és hogy van Rossz, de egyik lény sem azonosítható valamelyikkel.

Így például még Hobbitfalva ártatlan lakói sem sziklaszilárdak, bár a hobbitok kis közössége gyaníthatóan egyfajta Utópia, mi több: talán Anglia (Skócia, Wales?) eszményített mása. Éppen ezért hiteles és olyan meghitt a kelta mitológia lehetőségeinek felhasználása. De nyilván a kereszténység alapmotívumai is könnyen felismerhetőek. Pontosabban az egyetemes emberi gesztus: hogy az embernek egyedül kell megvívnia „csatáját", nemcsak mindent és mindenkit hátrahagyva, de még önmagát is megtagadva. A Végzet Hegyéhez vezető úton talán egyedül az olyan szellemek segíthetnek, mint amilyenekkel J. R. R. Tolkien meséjében találkozhatunk.

Akárhogy is áll, a Gyűrűk Ura mindenkinek: erősen ajánlott olvasmány.

PaA

Oszip Mandelstam

Ha kerülnék ellenség kezébe

Ha kerülnék ellenség kezébe,
S vélem itt nem állna szóba senki;
Hogyha mindent elvennének tőlem —
Jogot ajtót nyitni, lélegezni
S mondogatni, hogy a lét túlélő,
S hogy a nép fog bíraként ítélni,
Ha ketrecbe dugnának, mint a barmot,
S ételemet a padlóra dobnák,
Nem hallgatnék, nem tűrném a kínzást,
Nem is tűröm én, mindent megírok,
S harangként lendítve csupasz testem,
Felverem az ellenséges éjt is,
Befogok a hangomba tíz ökröt,
Kezemmel az éjszakát ekézem,
Hullok majd testvérszem-óceánba,
Terhét hordva minden aratásnak,
S minden eskünek, messzetörőnek,
S mélyiben a silbak-éjszakának
Fellobban a béres-föld szempárja,
S elvillannak lánggal égő évek,
Lenin elsüvít vad zivatarként,
De a földön, mit enyészet nem bír,
Éltet, értelmet fog ölni Sztálin.

Baka István fordítása

Patkányok

Aki születésétől fogva vak, az nem tudhatja, mi az, amit ezzel elveszít, hiszen sohasem birtokolta a látást. Vagy a vak ember alkothat vizuális képet magában a vizuális megnevezés közvetítése nélkül a nyári búzamezőben pirosló pipacsról?

Géczi János legújabb könyvében a világról mint (lehetséges) *boldogságkert*ről beszél, amelynek összetartó ereje a szeretet: „Ez a szeretet — nincs rá pontosabb kifejezés — nem az emberi ragaszkodás-függés, a pszichikum működésének szép terméke, hanem a közös anyagiság kifejeződése, az egymást nélkülözhetetlenség, az elválaszthatatlanság, amelyet névvel megfogni nem tudunk, de rögvest tapasztaljuk akkor, ha egy facsemetét kitépünk a földből. Ez a szeretet az, és annyi, ami és amennyi bennünk van a világból" — olvassuk a Patkányokban.

Megfeledkezne Géczi, ha a pipacsról nem is, de (mondjuk) a vakságról?

Nos, a boldogságkert a szerző szerint nem *szépségkert*, de *haszonkert* sem. A vak kertészt éppoly nehéz volna elképzelni a szépségkertben és — vagy haszonkertben, ahogy nárciszunkat a boldogságkertben...

A szépségkertben megbomlott a harmónia, mert a kert gazdája, az ember felszaggatta annak biológiai összefüggésrendszerét azzal, hogy megtagadta benne „*rész*-ségét", az ennél többet akarásával megfosztva magát az *idő* és *tér*, mely az övé volt (vagy lehetett volna) kiteljesítésétől. Mindez persze csak akkor igaz, állítja, ha a környezet nem csupán maga az ember. „Rá kell döbbenni — figyelmeztet —, hogy összefüggés van a díszítő funkcióvá silányított kert és az önmaga helyzetét, szerepét nem tudó ember között: viszontlátni kinn, ami nincs meg benn, nevetségesebb, mint az, hogy nem látni kinn és benn semmit."

A civilizáció-ellenesség azonban nem adhat távlatot. A világból akkor van bennünk több, ha többet hozunk közelebb magunkhoz belőle. A megismerésnek egyetlen korlátja, hogy nem szabad a kisajátításba átcsapnia. Annak nem önmagunk öncélú kiteljesítését kell szolgálnia, mondja Géczi, hanem a világgal való viszonyunkat, összetartozásunkat kell kifejeznie egy magasabb értékszinten: a kiteljesíthetetlen szeretetén. A kert motívuma Géczinél immáron nem a hagyományok, a világ*tól*, hanem egy rendhagyó, a világ*ba* való visszavonulásként jelenik meg. A boldogságkertet az anyagban magára ismerő szellem lakja be.

S ha mindez így számunkra „kivitelezhetetlennek" tűnne, Géczi meggyőz bennünket róla, hogy nem az. Kötetének írásaiban („kisnovellák és egyéb mulatságok") Szabó Lőrinctől örökölt panteizmusával és mágiához ragaszkodásával „tör át" nyersanyagán. (Biológiai felkészültsége nagyban hozzájárul mindehhez.)

A kötetben egyébként nincsenek „szabályos történetek". Itt minden visszakerül a helyére: „Az élet értelme a megtalált állandóságban és egyensúlyban van".

(Pátria Könyvek, 1991.)

Móricz Gábor

Horváth Csaba

Fordítva

Napjaimat joghurtosdobozok, gyümölcsösládák és virágágyások között töltöm. Álmos szemű asszonyok vigyázzák minden lépésemet. Ha az unalom megunható, hamarosan jó kedvem támad.

Reggelenként lecsutakolom a lovakat, aztán megkefélem és megetetem őket, néha kilovagolok. Kapcsolatom az állatokkal és az emberekkel a lehető legegyszerűbb és legközvetlenebb: erősen félem őket, de nem akarom, hogy megnehezteljenek.

Simó Márton

Lazítás

Hagyjuk,
telepedjen a sötétség
tekervényeink közé...

És most örvendjünk.
Merüljünk a semmibe.

Így.

Nézzük:
olyan apró, kis, fekete
bogarak vagyunk.

Milyen nevetséges!

Fénykép, 1916

Ez, itt, egyik ősöm
— itt, mindjárt a hadnagy jobbján.
Előttük, mellettük,
mögöttük, mindenütt:
fegyverek, katonák.
A kép hátán,
ízelt, fekete betűkkel:
„édesapám ez az én gazdaságom".

(Olvasónk írja)

A közönségesség heve

Olvasom a Szegedi Egyetem 1991. szeptember 27-diki számában Podmaniczky Szilárd: *A kis kazán heve c. írását. Nem bírom ki, hogy néhány észrevételt ne tegyek hozzá. Ha angolul írjuk ki, az már nem ugyanazt jelenti? Can I fuck you? Fuck me. Fuck you. Magyarul is mondja: „fussál, te marha." „a te szaros széked lábához". „A rombolásban nagy örömömet lelem, találom." „Nem herdálhatom el ezt a kibaszott tehetségemet." „Na kérem, a bárdolatlanságom magamnak szól, nehogy mellre szívja valaki." Ha már közölte, másnak is szól! „Szeretkeznék (így finom, de finom a rohadt életbe)." „Filozofikus hullabaszás." „Szép színes mondatokba öltözik a szellem." Hát ezt mire érti a szerző? „Fa—K—m—i." Hogy ez mit jelent — nem tudom. Nem vagyok elég művelt hozzá, „ng. Szomszéd szopd szét." „Így voltál feltöltve, puncikám." „Már messziről bűzlöttél az élettől."*

Ha kamasz gyerekek ilyeneket mondanák az utcán, azt mondjuk rájuk, hogy trágárkodnak, az írásban viszont — esztétikai elemek? Az esztétikum nem erkölcsös. Az erkölcstelen is lehet szép? A szadistának biztosan a szépérzetét kelti az ölés. Ezért öl. Most ez is művészet lenne? Akkor miért ítéljük el? Tiltjuk? Nem hiszem, hogy esztétikai mércék kizárólag korosztályokhoz lennének kötve. Ha beszélhetünk — és beszélünk — egyetemes kultúráról, kell lennie egyetemes esztétikumnak is. Az Eötvös Collégium emlékplakettjén ez állt: „Szabadon szolgál a szellem." Akkor ez most egy szabad szellem? Ugye, mindenki tudja, hogy ki mondta: „Minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs." Eötvös József *és fia,* Loránd *álma volt egy egységes magyar műveltségi eszmény.* Klebelsberg Kunó *koncepciója is ismert, de korunkra az oktatás szakágakra esett szét, mondotta* Keresztury Dezső.

Van-e irodalmi, esztétikai etika? az etika sokkal tágabb fogalom, hogy azt jogi úton lehetne szabályozni. Önmagunkban kell, hogy működjék. Nem csak biológiai, hanem erkölcsi óránk is van, *már akinek van. Művészien szeretkezni nem ugyanaz, mint pornográf módon baszni? Valahol az erkölcs, az esztétika mélyén — szerintem ugyanaz. Van testkultúra, lélek-, ízléskultúrának is kell lennie! Ez a mai ilyen lenne? Az „ahogyan" lenne a mérce?*

Ilyen ízlésűek lennének ezek a ma fiatalok? Csak azért, mert fiatalok és maiak? Nem hiszem. Sőt. Bízom bennük, hogy nem ilyenek. Az esztétikai egészségük még nem halt ki belőlük.

Most egy jó „abgang" kellene, hogy ezt az írást befejezzem. (A legjobb lenne, ha a Szerkesztőség nem közölné!) Ez az írás nem filozofikus, hanem egy műveltségi hullabaszás! *Meg vannak velem elégedve?*

Dr. Veress Sándor
Szeged

Nyitás a világ felé

A Szegedi Hittudományi Főiskola többcélú képzést nyújt. A papnövendékeké mellett a világiak képzését is fölvállalta. Sőt, a lehetőségek bővültek, idén elsőévesek azok, akik más felsőoktatási intézmények hallgatóiként teológiát is tanulhatnak. E hirtelen nyitás ellenére is sokak számára ismeretlen ez a főiskola. A Szegedi Egyetem azért kereste fel *dr. Sávay János* rektorhelyettest, hogy információkat közvetítsen az olvasók felé.

Vallási hovatartozása senkit sem zár ki

— Mióta létezik Szegeden ez az iskola, mikortól folyik világi képzés?

— 1930 óta, a temesvári Papnevelő Intézet jogutódjaként működik a városban. Világi képzés Magyarországon először itt volt 1970-től. Innen került fel a budapesti Pázmány Péter intézetbe. Azok a papok, akik akkor itt tanítottak és vállalták ezt, tudatában voltak annak, hogy a hatalom bármikor elmozdíthatja őket az állásukból. Kisebb szünet után, a 80-as évek elején mint kántorképző „B"-tagozat újra foglalkoztunk a világiak képzésével.

— Ki finanszírozza az iskola működését?

— Az egyháztól, egészen pontosan a hívek adományaiból működtetjük. Az államtól, mint minden oktatási intézmény, mi is kapunk juttatást az épület fenntartásához, a levelező tagozatosoktól pedig egy névleges összeget kérünk. De a tevékenységünkhöz elengedhetetlenül szükséges pénzzel az egyház támogat.

— A sokat emlegetett rendszerváltás óta történt-e valamiféle változás a főiskola életében?

— Az iskolánk sajátos tartalma, a keresztény hit tanítása természetesen nem változott. Ennek szellemében folyik ma is az oktatás. Az, hogy szabadabban lélegzünk, az, hogy minden nehézség nélkül járhatnak ide a hallgatóink, az a rendszerváltásnak tudható be.

— Az universitas keretében, a JGYTF-fel közösen indított valláspedagógia szakra jelentkezőknek lehetőségük nyílt, hogy egy időben nappali tagozaton két főiskolán szerezzenek diplomát. Miben jelentett könnyebbséget ez a nyitás?

— Ezt az együttműködést is már több mint egy éve szorgalmaztuk. Kétségkívül az universitas könnyebbséget jelent a diákjainknak, ezért is kerestük ezt a megoldást.

— Az iskola elvégzése után milyen diplomát kapnak az itt tanuló diákok?

— Alapfokon *hittanár* képző szak, amely feljogosít általános iskolákban való hittan tanítására. Akik levelező szakon vállalkoztak erre, azoknak jó része szakmájában dolgozik. Sokan diplomások, vagy éppen most végeznek más felsőoktatási intézményekben. Ezt azért jegyzem meg, mert itt nem kizárólag hittanároknak képezzük őket. Sokan közülük saját munkájukban is tudják hasznosítani az itt megszerzett tudást, és ez elsősorban önmaguk épülésére szolgál.

— Tudomásom szerint ahhoz, hogy valaki hittan tanárként dolgozzon, még külön engedély is szükséges.

— Igen, az egyháznak olyan emberekre van szüksége, akiknek az életmódjuk feddhetetlen. Hiszen nem engedhetjük meg, hogy valaki úgy oktasson másokat, hogy saját maga nem felel meg bizonyos elvárásoknak. Tehát ezt az iskolát bárki elvégezheti, aki a vizsgák követelményeinek eleget tesz. Így a vallási hovatartozás sem zárja ki a tanulásból az erre vágyókat.

— Mégis nagy a lemorzsolódás, ennek mi lehet az oka?

— Korábban egyáltalán nem volt szűrés, feltételek nélkül minden jelentkezőt felvettünk. Ilyen esetben nem olyan feltűnően sok az *50%*-os lemorzsolódás. Az idén bevezetett felvételin sem az ismeretanyag alapján, hanem az adott válaszok, és a szóbelin tanúsított viselkedés alapján kapott plusz információkra hagyatkozva történt. Egészen pontosan a befogadási szintre voltunk kíváncsiak.

De fontos megemlítenem azt is, hogy a levelező szakra jelentkezőkre nagyon nagy feladat hárul, hiszen a hivatásuk mellett kell a tanulmányaikat végezniük. Közülük sokan vidékről, sőt a határokon túlról járnak a konzultációkra. Sok közöttük a családos, akiktől ráadásul szombatonként kell megválniuk. Részükről ez jóval nagyobb áldozatot jelent.

— Milyen különbségek vannak a nappali és a levelező tagozatosok között?

— A nappali tagozat sokkal nagyobb lehetőséget takar. Bővebb ismeretanyagot nyújt, mint a levelezős képzés.

— Az iskolán belüli rend még most is nagyon érezhető. Miért van szükség ekkora fegyelemre?

— Itt komoly munkafegyelem van. Az igazi szellemi munkát végzőknek, a tanulmányaikat komolyan folytatóknak erre szükségük van. Mi is csak ennek betartásával követelhetjük meg a maximumot.

Női hallgató

Laci Katalin — JGYTF I. éves magyar szakos a tanárképzőn és II. éves levelező tagozatos a Hittudományi Főiskolán

— Hogyan jutott eszedbe, hogy teológiát hallgass?

— Elsősorban azért, mert érdekelt ez a téma, és kíváncsi voltam, hogy milyen lehet a hittanár-képzés. Végül is ez viszonylag új dolognak számít, mármint, hogy világi embereket képezzenek erre. Másodsorban talán a neveltetésem járul hozzá. Számomra a taanyag egy része már emiatt is ismerős volt. Tehát tudtam, hogy hova jelentkezem.

— Mégis, mire gondoltál?

— Annyit tudtam, mint bárki más, hogy a főiskola elvégzése után hittant taníthatok általános és középiskolában. Ez összefüggött korábbi elképzelésemmel, hogy tanárképző főiskolára jelentkezzem. Úgy gondoltam, hogy a kettőt össze lehet kapcsolni, hiszen mindkettő tanári képzést nyújt.

— Úgy tudom, hogy idén nappali tagozatra jelentkeztél át.

— Még kérdéses volt, miképpen folytatom. Amikor megtudtam, hogy fölvettek a tanárképzőre magyar szakra, akkor szerettem volna nappalin folytatni a Hittudományi Főiskolán való tanulmányaimat. Ekkor kezdtem utána járni, hogy ez miképpen lehetséges. Aztán kiderült, hogy az első éves nappali tagozatos képzés az, ami szóba jöhet, mivel akik levelezőt végeztek, azok csak elsőévesként kezdhetik el, a bővebb ismeretanyag miatt. Ezért csak az ismétlés a megoldás. Hogy mégsem nappalin folytatom a hittanári szakot, az nem rajtam múlott. Hiszen elméletileg ugyan lehetséges, gyakorlatilag viszont nem, mivel a magyar szak órái, előadásai ugyanakkor vannak, mint a hittudományin az előadások. Tehát időpontegyeztetés miatt döntöttem úgy, hogy mégis levelezőn folytatom.

— A tavalyi elsősök közül sokan lemorzsolódtak. Szerinted ennek mi lehet az oka?

— Sokan azért kezdték el a főiskolát, mert ez divat lett, mert most — a rendszerváltás után — hittantanítás van az iskolában. Akkor miért ne kezdjük el? Idén már szabályozták a bekerülést is, hogy elsősorban olyanoknak legyen lehetőségük itt tanulni, akik valószínűleg hivatásukként választják ezt.

— Akkor te később is szeretnél ezzel foglalkozni?

— Már most is tanítok egy általános iskolában. Óraadóként hittant tanítani annak lehet, akinek legalább egy lezárt éve van a főiskolán.

— Miért vállaltad már most a tanítást?

— Elsősorban, hogy tapasztalatokat szerezzek, gyakoroljak. Különben pedig szeretem a gyerekeket, szívesen vagyok velük.

Egyszerre három szakon

Hankovszky Tamás — IV. éves kémia, III. éves magyar szakos a JATE-n, és elsőéves hallgató a Hittudományi Főiskolán.

— Kémia és magyar szak mellett miért hiányzott a teológia?

— Az a hivatás, amit majd szeretnék csinálni — ha nem elégszem meg azzal, hogy gimnáziumban taníthatok —, az akkor lehet még teljesebb, ha a hittanórákat is én tarthatom. A kémia meg a magyar már önmagában is olyan két tantárgy, ami megengedi, hogy ne csak egy oldalról „dolgozzam" meg a diákokat. Ha a hittanórákon is találkozhatom velük, akkor még teljesebb hatást érhetek el, ami már szinte maximális. A kémiával a gondolkodás mechanizmusát ismerhetem meg, a magyarral meg, hogy miről kell gondolkodni. Itt pedig azt lehet megtudni, hogy hova kell eljutni. Racionális típus vagyok, gazdagabb leszek azzal, ha a hitem tételes oldalát is mindinkább megismerem, s így gazdagíthatom a tudásomat is a hitemről. De nem csak az iskola keretein belül vennék szívesen részt a hitoktatásban. Az egyházunk megújulásához feltétlenül szükséges, hogy a világiak nagyobb szerepet vállaljanak az egyházban, amihez nem kell felszentelt pap.

— Ha feltett szándékod volt, hogy hittanárként is dolgozz, korábban foglalkoztál-e ezzel a szakkal?

— Két évvel ezelőtt levelezőn kezdtem el ezt a szakot, hiszen akkor még csak az a lehetőség volt. Most nappalin folytatom, ami lényegesen nehezebb és magasabb színvonalú.

— Milyen a kapcsolatod a kispapokkal?

— Nemrég kezdődött a tanév, sok kapcsolatunk még nincsen. Azonos órákra járunk, de a köztük levő rövid szünetekben az ismerkedésre nem nagyon van mód.

Egy református

Deák Tamás — Hittudományi Főiskola I. éves

— Reformátusként miért jelentkeztél erre a főiskolára?

— Soha életemben nem gondoltam volna, hogy ide fogok járni. De jött a honvédségtől egy behívó, úgy döntöttem, hogy megpróbálom. Meg aztán érdekelt is valamennyire.

— Mihez akarsz kezdeni a főiskola befejeztével?

— Ezen még nem gondolkoztam.

— Hogy tetszik az iskola?

— Jobb, mint reméltem. Liberálisabb szellemű az oktatás, mint amire számítottam. Nagyon jó tanáraink vannak.

— A tanulás szempontjából jelent-e problémát, hogy korábban nem foglalkoztál a hit tételeivel?

— Nem hiszem, hogy ez különösebb nehézséget jelentene. Az Újszövetséget már elolvastam, az Ószövetséget pedig most fogom, de nem kezdtük még el ennek tárgyalását a bibliatörténeti órán.

— Hogyan szeretnéd hasznosítani a diplomádat?

— Isten útja kifürkészhetetlen.

„Bejáró" — Jugoszláviából

Nagy Gábor — Hittudományi Főiskola II. éves hallgatója

— Jugoszláviából jöttem, a jugoszláviai Bánátból, Csókáról. Egyházi középiskolába jártam Szabadkára, oda is már olyanok jelentkeztek, akikben kialakult valamiféle hivatástudat. Nem jártunk sokan, összesen *öten* voltunk egy évfolyamban.

— Hogyan jutott eszedbe, hogy Magyarországon, a határokon túl tanulj tovább?

— Jugoszláviában *csak horvát* nyelven lehetett volna tanulni, igaz, nem okozott volna gondot, mert a gimnáziumot is ezen a nyelven végeztem. De a püspök is így látta jónak. Magyar közösségben fogok dolgozni, és így mégiscsak könnyebb.

— Gondoltál arra, hogy mint jövendőbeli pap, itt telepedj le?

— Nem, az egyházmegyében szeretnék dolgozni.

— Papnövendékként miben különbözik az életed más, veled egykorúétól?

— Különbséget nem látok, számomra az a természetes életstílus, amit folytatok. Tehát nem tudom mitől megkülönböztetni. Persze ez más, mintha nem erre a pályára jelentkeztem volna. A háznak van egy napirendje, ami szerint élünk.

— Marad-e szabadidőd?

— Keresztségnek egy nap 48 órában kellene lenni. Az egész napomat, életemet átszövi az, ami miatt itt vagyok. Délelőtt tanulunk, előadásokat hallgatunk. A délutánunk általában szabad. Az, hogy én a vizsgákra készülök, vagy kimegyek a városba, az rajtam múlik.

— Ilyenkor mit szoktál csinálni?

— Mindenki maga dönti el, miben talál felüdülést. Van, aki a latin nyelvismerete bővítésében, vagy a filozófia tanulmányainak elmélyítésében találja meg a kikapcsolódást. Én a pihenést a szó szoros értelembe veszem, tehát sétálok, megnézem, mi van kinn.

— Moziba szoktál járni?

— Néha el szoktam menni. Érdekel a film világa, de a zene sem idegen tőlem.

— Melyik filmet láttad utoljára?

— Az hiszem, az Egyenesen át címűt.

— Mi a véleményed róla?

— Megmondom őszintén, kétszer is megnéztem. Olvastam már R. A. Moody Élet az élet után című, hasonló témájú könyvét. Van benne valami — röviden így mondhatnám. Általában olyan filmeket nézek meg, aminek van valami köze a gyakorlati élethez.

Dobozy Csilla

„Nekem így teljes az életem"

Még szeptemberben, a Mozart-énekverseny gálaestjén történt, hogy Gregor József Berdál Valériát is színpadra szólította. Akkor tudtuk meg, hogy minden győztes az ő tanítványa volt. A közönség szűnni nem akaró tapssal köszöntötte a művésznőt, aki 1955-től 1980-ig a társulat egyik vezető énekese volt. Azóta a szegedi konzervatórium művésztanáraként a fiatal énekesek felkészítésének szenteli életét. Nagyszerű tehetségeket indított el pályájukon, hogy csak néhány nevet említsek: Tokody Ilona, Komlósi Ildikó, Matkócsik Éva és Frankó Tünde. Sinkó Györggyel együtt énekiskolát teremtettek Szegeden. Erről a műhelymunkáról és a tanításról kérdeztem Berdál Valériát konzervatóriumi szobájában Vaszy Viktor vigyázó szemű portréja alatt.

— Milyen volt sikeres énekesből tanárrá válni?

— Nem volt könnyű. Körülbelül 10—12 évig párhuzamosan énekeltem és tanítottam is. Azután új életet kezdtem, teljesen elszakadtam a színháztól. Néha ugyan rágondolok, de nem fáj, hogy nem vagyok ott. Igyekszem mindig a jót kiszűrni az életből. Nagy dolog az, hogy egy énekesnő képes váltani és a tanításban találja meg újra önmagát. Nekem így teljes az életem. Rengeteg csodás szerepet játszhattam el, úgy érzem, van mit átadnom. Pedagógusként eleinte úgy izgultam, hogy óra előtt cukrot osztogattam a gyerekeknek. Aki még nem tanított, annak borzasztó felelősségteljes dolog ilyen fiatal tehetségeket kézbe venni, és vállalni, hogy megpróbál belőlük minél többet kihozni. Nagy szerencsém volt, hogy első növendékeim között volt *Tokody Ili*, aki önbizalmat adott. Vele azóta is rendszeresen tartom a kapcsolatot, például, amikor először meghívást kapott az Egyesült Államokba, akkor is engem kért, hogy kísérjem el.

— Mi a legfontosabb a tanításban?

— Az, hogy nem én vagyok a fő, hanem a növendék. Egyszer kaptam karácsonyra egy tüneményes levelet az egyik kislánytól: *„Köszönöm, hogy amikor nekem volt órám, bár nem voltam igazán tehetséges, a Vali néninek akkor mégis én voltam a legfontosabb. Ezt soha nem felejtem el."* Borzasztóan fontos, hogy az órákon csak a tanítványomé legyek, magamból mindent odaadjak. A tanításból *nem szabad hiúsági kérdést* csinálni. Abból sem, hogy hány növendékem van, milyen tehetségesek, és abból sem, hogy megemlítenek-e. (Persze, nagyon jólesett legutóbb, például *Frankó Tünde* részéről, hogy a Pavarotti-verseny gálaestjén nem feledkezett meg rólam.) A legfontosabb az, hogy jó alapokkal induljanak el ezen az úton és töretlenül menjenek előre. Én sohasem a tanáruk voltam, hanem az anyjuk. Ha tanárnő lennék számukra és nem Vali néni, akkor nem tudnék olyan hangulatot teremteni, hogy feloldódjanak a görcsök alól.

— A Vaszy Operastúdió nagy sikerrel mutatta be májusban a Varázsfuvolát a Kisszínházban. Ebben az évadban mire készülnek?

— Teljes operát, ha jól tudom, nem mutatunk be. Töredelmesen bevallom, hogy egy kicsit ellene voltam a májusi produkciónak is, mert nagyon nagy feladatot jelentett a gyerekeknek. Diplomáztak, veszélyes volt erre is koncentrálniuk. A Mozart-énekverseny sikerét viszont ennek köszönhetjük, hiszen már túl voltak egy nagy megmérettetésen. Most apró operarészletekkel készülünk, idén csak egy-egy felvonást tervezünk előadni. Talán *Sinkó* tanár úr növendékei koncertszerűen bemutatják az *Amélia bálba megy* című Menotti-operát.

— Növendékei közül sokan a szegedi operatársulathoz kerültek, kerülnek. Biztosított itt a szakmai, művészi fejlődésük, továbblépésük?

— A mostani vezetés élén erre *Gregor Jóska* a garancia. Ő egy összefogott, profi társulatot szeretne létrehozni. Remélem, sikerülni fog neki. Én mindent megteszek, hogy a tanítványaimat ideneveljem.

— Figyelemmel kíséri a mostani szegedi operatársulat működését?

— Csak szeretném, de egyszerűen annyi a dolgom, hogy manapság nemigen járok színházba. Unokám van, a család már nem jön velem. Este egyedül nem szeretek hazamenni. Az is lehet, hogy van ebben egy kis önzés is, mert ha ott lennék, biztosan fájna a szívem.

Hollósi Zsolt

A Szegedért Alapítvány pályázatot hirdet 1992-re a város társadalmának alakításában, tudományos, kulturális, művészeti életének gazdagításában, hagyományainak ápolásában, értékeinek megóvásában kiemelkedően tevékenykedő szegedi polgárok és közösségek részére. A pályázattal elnyerhető támogatás formái a következők:

1.) *Ösztöndíjak.* Pályázhatnak azok a 35. életévüket be nem töltött szegediek, akik hazai oktatási intézményekben tanulnak vagy továbbképzésben vesznek részt. 2.) *Tanulmányutak támogatása.* Igényelhető kül- és belföldi tanulmányutak, kölcsönös vendéghallgatói és vendégkutatói megállapodások céljára. 3.) *Tartós támogatás.* Ezt egyének, kutatócsoportok és alkotóközösségek nyerhetik el az alapítvány céljait szolgáló tevékenység támogatására, legfeljebb két évi időtartamra. 4.) *Céljellegű támogatás.* Egy ízben kaphatják egyének vagy csoportok, akiknek munkájukhoz vagy kutatásaik továbbfejlesztéséhez erre van szükségük. *5.) Adomány.* Egyszer kaphatja olyan intézmény, vagy más jogi személy, amelynek működése a város sajátos érdekeit szolgálja.

Pályázni az alapítvány titkárságán (Szeged, Szent Mihály u. 1. sz. 6721.) beszerezhető űrlapon *1992. január 10-ig* lehet. Az alapítvány tudományos, művészeti és társadalmi-állampolgári kuratóriumai a beérkezett pályázatokat 1992. február hónapban bírálják el, a megítélt támogatások kifizetése 1992. április hónaptól kezdődik meg. Ezt követően a kuratóriumok csak rendkívüli esetben foglalkoznak kérelmekkel. A pályázati támogatásokra a kuratóriumoknak összesen mintegy 4 millió forint (kuratóriumonként 1,3 millió forint) áll majd rendelkezésre, ezért az alapítvány a különböző intézmények alapfunkcióinak finanszírozását nem vállalhatja fel.

Oszi...

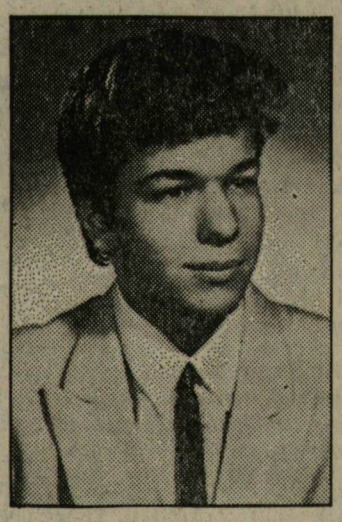

Sokáig gondolkodtam a riport címén. Valami hangzatos címet szerettem volna kitalálni, ami megragadja az olvasó figyelmét, de bárhogy erőltettem az agyam, ennél jobbat nem találtam. E megszólításnak is használatos becenév egyben tükrözi a riportalany és e cikk írója közötti viszonyt is. Mert bár a tisztelt olvasó megfigyelhette, hogy a szerző tudatosan háttérbe helyezte magát minden alkalommal, amikor ő maga vagy az általa vezényelt csapat győzött vagy amikor egykori tanítványáról, a vízilabdás Szabó Zoliról írt, most nem tudja magát nem felfedni. Erről a csupa kéz, jóképű gyerekről mindig az a kis általános iskolás jut az eszembe, akit Rédli Józsi kolléga kísért le, az apjával egyetemben (mármint Oszi édesapjával) a Délépcsarnokba, hogy a srác, megunva a vízilabdát, kézizni szeretne. S így kezdődött az a szép négy és fél év, amely bennem, s remélem benne is, örök nyomokat hagyott...

Oszlánczi András 1971. november 29-én született Szegeden. Édesapja, Oszlánczi József urológus főorvos szintén kézilabdázott, igaz, csak általános iskolában. Édesanyja, *dr. Tóth Éva* egyetemi tanársegéd egykori *serdülő és ifjúsági magyar bajnok* magasugrásban. A sportos indíttatás tehát már a bölcsőben biztosítva volt, csak úgy, mint a későbbi pályaválasztása is. Oszi ugyanis jelenleg a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem másodéves fogorvostan-hallgatója. Általános iskolai tanulmányait egyébként a Csikós iskolában végezte, s mosolyogva mondja Oszi, hogy az számára továbbra is a „Rózsa" marad, bár most Fő Fasori Általános Iskolának hívják. Ebben az időszakban kiválóan vízilabdázott, a félelmetes bal kéz ott is igen nagy előnyt jelentett neki. Szabó Zolival egy csapatban tervezték a jövőt, míg egy példátlan edzői-pedagógiai hiba partra nem vetette. Az uszodában azóta is emlegetik, hogy bizony biztos helye lenne az OB I-es csapatban. Úszástudása sem kopott meg, hiszen 1990 áprilisában Dunaújvárosban országos döntőbe jutott ötven méter háton, sőt a váltó első embereként 31,78-at úszva ötödik helyre segítette a Ságvári 4×50 méteres vegyes váltóját — négy évvel a póló után...

Az uszodából való kiűzetése után rövid focikapusi kitérő következett, majd a Délép serdülő csapatánál kezdett kézilabdázni. A még általános iskolás Oszit a madáchosok úttörő olimpiára viszik, ahol megsérül. Bokaszalagja elszakad. Ez egy kicsit behatárolja a mozgását. Lábbal igazán nem tanult meg cselezni, de gyors felsőteste és a már említett térdig érő kezek azonban kárpótolják a hiányosságot. A Délépben 14 évesen kezdő lesz az OB-csapatban. Töretlenül fejlődik, s a megszűnő Délép csapatát átvevő Volán ifiben is meghatározó ember. A középiskolát a Radnótiban kezdi, de novemberben a röplabdás Simon Jutkáért elcserélte a Ságvári. Bekapcsolódik a megyei bajnok kézilabdacsapat munkájába, s ameddig el nem végzi a gimit, a Ságvári mindig nyeri vele a megyei kupát. Másodikos korában például a Bebrits ellen a hosszabbítás összes ságvárista gólját ő lövi, a győzelmet jelentő utolsót például a lefújáskor, szabaddobásból. Harmadikos, amikor a Ságvári bejut az országos négyes döntőbe, ahol Andris harminc gólt lő három mérkőzésen, s bár a csapat csak negyedik lett, ő meghívót kap a területi, majd az országos ifjúsági válogatottba. Ez azonban torzóban marad, egy akaratán kívüli késés miatt összekülönbözik Fazekas edzővel, s a keret bezárul előtte. Két hivatalos mérkőzésen kerül jegyzőkönyvbe, de pályára nem engedik. A Volán ifivel országos harmadik, negyedik, majd 1990—91-ben Pronai (Párkányi) Gyula által vezetett országos bajnokcsapat húzóembere. 1990. október 21-én a Rába ellen pályára küldi Barabás Zsolt edző a Volán felnőtt csapatában, s Oszi parádés góllal köszön be a válogatott *Horváth Zsolt* kapujába. Az idei év meghozza a csapatba kerülést, *Kővári* edző biztosan számít rá, s hogy ezt jól teszi, azt igazolni látszik, hogy a Délmagyarország tudósításában öt mérkőzésből háromszor nagy betűvel hozzák a nevét. Ezt teszi a Nemzeti Sport is, s remélem, ezt Fazekas Laci is olvassa.

Gimnázium után 110 ponttal kerül a fogorvosi karra, ahol is eleddig sierekesen szerepel. Többen esküsznek rá, hogy az a villanó bal csukló a fogóval is jól fog bánni.

Oszi tervez. Jó fogorvos akar lenni és jó kézilabdás. Szerencséjére ma már ez elképzelhető. Pár éve a volános edzőknek még szemet szúrtak a tovább tanuló ságváristák. Ezért maradt torzóban az Oszlánczi formátumú tehetségek kézilabdás karrierje. Ezért csak *39-szeres* ifjúsági válogatott a ralsi állatorvos, *dr. Pétervári*, ezért játszik *csak* megyei első osztályban, a sebész *dr. Rádi Feri* és véd ugyanitt a nőgyógyász *dr. Gellén János*. András jóbb korban született. Szeretne válogatott lenni és nem csak jegyzőkönyvben. S ha lehet, külföldön is tanulni az orvostudományt. Ha pedig végleg szögre akasztja a csukát, Péter öccsével, aki fogtechnikusnak tanul, indulhat az Oszlánczi „Fogszépségszalon". Oszi — teljesüljenek vágyaid!

barok

A Főiskola talpra, a Károlyi fejre állt...

Szenzációt hozott az elmúlt két hét a szegedi egyetemi sportéletbe. A már eltemetett, de legalábbis tetszhalott *tanárképző főiskola* labdarúgócsapata két győzelmével, melyet idegenben, Kisteleken, illetve a Kisstadionban aratott a Zákányszék ellen, rögtön két helyet ugrott a tabellán. Ha ez a tendencia tart, úgy Miskolczi tanár úrnak szobrot emeltetnek. Ellenkező előjelű szenzációt okoztak a *károlyisok*. Az előző évben még éllovas Szentes elleni döntetlennel még felkapaszkodtak a tabella *ötödik* helyére, de szombaton a második félidőben a mindkét csapatnak hazai pályát jelentő Postás-pályán fejre álltak. Fennállásuk eddigi legnagyobb zakóját kapták. Persze, ha ezt is siker követi, mint a mártélyi vereséget, akkor lelkük rajta. Araszolnak felfelé a *főiskolás kézilabdás lányok* azt NB II keleti csoportjának tabelláján. Jelenleg a második-harmadik hely az övék, de ha ilyen szorgalmasan gyűjtik pontjaikat, akkor lesz ok az örömre. Persze, ehhez kevesebbet szabad könnyelműsködni, mint ezt legutóbb Békéscsabán tették, mert lehet, hogy legközelebb Jagicza keze megremeg. Nem változtták be a hozzájuk fűzött reményeket a főiskolás fiúk a kézilabda megyei első osztályában. Nyögvenyelős győzelem a Taurus II. ellen, gyatra játékkal pontosztozkodás a sok sebből vérző Tornádóval és kedvetlen játék után aránylag meglepő vereség a JATE-soktól. Nehéz lesz tavasszal élre kerülni. A JATE-s fiúk azt hozták, amit vártunk tőlük. Vereség Vásárhelyen, biztos győzelem a Taurus II. ellen, s bár némiképp meglepő, de biztos siker a főiskola ellen. A részletes eredmények:

Kézilabda NB II nők

Tanárképző—Kiskunhalasi AC 29-16 (11-9); Topolya sor, 100 néző

Tanárképző: Benyovszki—Répási (4), Mikola (1), Lőrinc (1), Nyitra (1), Stefanidesz (2), Dobra (7). Csere: Hegedűs—Jagicza (8), Veress (4), Tóth (1). *Edző:* Szabó József.

A minden tekintetben jobb tanárképzőnek nem volt kétséges az ilyen arányú győzelem sem.

Békéscsabai Favorit—Tanárképző 18-19 (7-9); Békéscsaba, 200 néző

Tanárképző: *Benyovszki*—Árva (3), Mikola (3), Lőrinc (1), Berta (3), Végvári, Dobra. Csere: Hegedűs—Jagicza (7), Répási (1), Tóth (1), Veress. *Edző:* Szabó József.

A végig két-három góllal vezető szegediek elkönnyelműsködték a mérkőzés végét. 18-18-as állásnál Jagicza időn túli szabaddobásból lőtte be a két pontot érő gólt. A főiskolások túljutottak a rangadón, most már elsősorban győzelmek várhatók. Reméljük, hogy jó pozícióban kezdhetik a tavaszt.

Megyei I. osztály, férfiak

Hódiköt—JATE SC 25-17 (15-10); Hódmezővásárhely. Vezette: Papp, Szűcs (korrekten).

JATE: *Császár—Hegyes* (5), Opauszki (4), Garamhegyi (4), Simon, Szabó N. (3), Barok. Csere: Lajkó—Dregely (3), Csuila (1), Major. *Edző:* Lengyel Géza.

Az első félidő 18. percében 7-7 volt az eredmény, de ezután a tavalyi bajnok elhúzott. Az egyébként nem rosszul játszó egyetemistákat Császár Matyi jó védései tartották felszínen. Hét büntetőből csak kettől lőttek be neki.

Taurus II.—JATE SC 28-34 (17-17); Kisstadion. Vezette: Kliment, Papp (nagyvonalúan)

JATE: Lajkó—Hegyes (4), Drégely (3), Simon (2), Garamhegyi (4), *Szabó N.* (18), Garzó (3). Csere: *Balogh*—Csvila, Major, Márki. *Edző:* Lengyel Géza.

Bár az első félidő szoros volt, nem volt kétséges a JATE győzelme. A sok kapott gól azonban legyen figyelmeztető a továbbiakra.

JATE—Tanárképző 35-26 (15-14); Topolya sor, 150 néző. Vezette: Acsai, Dzsipoff (jól)

JATE: *Császár*—Hegyes (3), Opauszki (7), Garamhegyi (2), Garzó (4), *Szabó N.* (12), Szabó Zs. (4). Csere: Simon, Márki, Barok (3). *Edző:* Lengyel Géza.

Tanárképző: Bartha—Balázs (1), Csergő (3), Csikós (5), Cseszkó (2), *Ocskay* (9), Gera (4). Csere: *Szűcs*—Vazul, Katona, Ács, Flórián (2). *Edző:* Balogh Tamás.

A két csapat beleegyezett, hogy valamennyi mérkőzésüket a pályaválasztótól függetlenül terembe viszik, így lehetett vendég a főiskola a saját termében. Az első félidőben váltott vezetéssel, fej-fej mellett haladtak a csapatok, Szűcs jó védéseivel és Ocskay gólerős játékával a főiskola tűnt jobbnak. A második félidőben azonban feljavult az egyetemisták védekezése, a jól védő Császár Matyi számíthatott a blokkolók rutinjára, s ez elvette a főiskolások kedvét. Az utolsó 15 percben, 26-24 után már csak egy csapat volt a pályán, s ezt a helyi szurkolók is tapssal honorálták. Szabó Norbi megint elemében volt.

Tornádó—Tanárképző 26-26 (10-10); Kiskundorozsma, 50 néző. Vezette: Fekete, Szűcs

Tanárképző: Bartha—Major (—), Csergő (2), Csikós (1), Cseszkó (1), *Ocskay* (8), *Gera* (9). Csere: *Vazul* (5), Flórián (—), Katona (—). *Edző:* Balogh Tamás.

A teremben edző főiskolásoknak szokatlan volt a szabadtéri pálya. Az 52. percben 25-21-re vezettek a hazaiak, de jó hajszával sikerült az egyik pontot megszerezni. A néhány jó teljesítmény még kevés a teljes sikerhez.

Tanárképző—Hódiköt 21-25 (9-12); Topolya sor, 100 néző. Vezette: Czikkely, Tárnok.

Tanárképző: Bartha—Balázs (—), Csergő (5), Csikós (2), Ács (—), Ocskay (5), Gera (1). Csere: *Szűcs—Flórián* (4). *Edző:* Balogh Tamás.

Korrekt játékvezetés mellett, reális eredmény született. A tavalyi bajnok jobb az iskolakezdéstől fáradt főiskolásoknál. Üde színfolt volt az újonc *Flórián László* játéka, aki az utolsó tíz percben állt be, s öt lövésből négyszer betalált az addig kitűnően védő, vásárhelyi *Konczos* kapujába.

Labdarúgás, megyei I. osztály

Mint szikkadt föld az öntözőcsőt, úgy vártuk már a főiskola első győzelmét, s milyen az élet és a sorsolás — az elsőt rögtön követte a második győzelem. Erre mondja az angol, hogy — ha egy üzlet megindul...

Kistelek—Tanárképző 0-2 (0-1); Kistelek, 300 néző. Vezette: Péter Á.

Tanárképző: Steigerwald—Domonyai, Bajnok, Berta, Lakatos—Tóth (Rácz), Balázs, Holl (Lévai), Kovács (Kedves)—Kiss, Szalma. *Edző:* Miskolczi József.

A széteső hazaiak még a büntetőt sem tudták berúgni a jól játszó szegedieknek. Góllövők: Kedves (11-esből), Bajnok. Mindenki átlagon felülit nyújtott a főiskolások közül.

Tanárképző—Zákányszék 2-0 (1-0); Kisstadion, 200 néző. Vezette: Farkas

Tanárképző: Steigerwald—Domonyai, Bajnok, Berta, Kiss—Tóth (Lévai), Balázs, Kovács (Holl), Szalma (Nagy)—Kedves, Fekete. *Edző:* Miskolczi József.

A szegedi Vasutasból erősített Zákányszék pontot akart szerezni Szegeden. Ezen a napon viszont Feketéék legyőzhetetlennek bizonyultak. Góllövők: Bajnok, Tóth. Jók: Bajnok, Berta, Tóth. Ezzel a győzelmével a főiskola a 14. helyre jött fel, megelőzve a hárompontos Zákányszéket és az egypontos Apátfalvát. Van remény tehát a bentmaradásra.

Megyei II. osztály

Nem volt túl sikeres az elmúlt két hét a JATE Károlyisoknak. Bár a tavaly még elsőligás *Szentesi Kinizsi* ellen szerzett pont jól jött, de a Postás elleni óriási zakó „deheroizáló" hatású.

JATE—Szentesi Kinizsi 1-1 (0-1); Postás-pálya, 50 néző. Vezette: Dudogh

JATE: Sarkadi—Kálmán, Keszthelyi, Molnár, Csontos—Tóth G., Tóth K., Hoczopán (Imre), Gardi (Tussinger)—Baranyai, Kristán.

Az első félidő a hazaiak egyértelmű fölényét hozta, de ezt helyzeteik ellenére sem tudák gólra váltani. Sőt, a félidő vége felé — nem vette észre senki Gardi sérülését — üresen hagyták az egy szem szentesi csatárt, aki nem hibázott (0-1). A második félidő az eredmény miatt görcsös játékot hozott. Ekkor is a *JATE* támadgatott, de helyzetei a vendégeknek voltak. A csereként beállt Imre Tóni nagy nehezen bekotort egy gólt, s ez egy pontot ért.

Postás—JATE 7-2 (2-1); Postás-pálya, 50 néző

JATE: Sarkadi—Baranyai, Keszthelyi, Molnár, Csontos—Kertész, Tussinger (Gálik), Tóth K., Hoczopán (Semjényi)—Sirkó (Imre), Kristán.

A hirtelen talált JATE-s gól (Kristán) miatt csak lassan talált magára az egyébként egyértelműen jobb Postás. Ebbe is belejátszott, hogy a JATE is egészen túrhetően focizgatott egy darabig. A szünetben nem lehetett volna fogadni a Postás biztos győzelmére. De egy fertály óra után ezzel a vereséggel a JATE a nyolcadik helyre esett vissza.

Az „Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért" pályázati felhívása

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium alapítványt hozott létre, melynek célja a felsőoktatásban folyó oktatás/képzés korszerűsítését, hatékonyságát szolgáló programok, illetve a felsőoktatási intézmények működésének színvonalát javító fejlesztések támogatása.

Az Alapítvány Kuratóriuma a fenti célok megvalósítása érdekében pályázatot ír ki.

Pályázhatnak:

— a felsőoktatási intézmények, illetve szervezeti egységeik,

— a felsőoktatási intézmények alkalmazásában álló oktatók és kutatók,

— több intézmény együttesen (a társulás egyik tagja minden esetben felsőoktatási intézmény).

A pályázat keretében az alapítvány az **alábbi célok** megvalósítását szolgáló terveket támogatja:

— új tudományágak meghonosítását,

— új képzési irányok, szakok, módszerek bevezetésének előkészítését,

— 35 év alatti oktatók/kutatók önálló, tudományos tevékenységének elősegítését,

— a felsőoktatás nemzetközi kapcsolatainak bővítését.

A pályázat rendelkezésére álló összeg: **100 millió forint.**

Pályázni az e célra rendszeresített **pályázati** tervlap kitöltésével lehet, melyek beszerezhetők a következő címen:

MHB „Kurátor Alap- és Alapítványkezelő Kft. — Budapest

1056 Budapest, V., Belgrád rakpart 24.

és az MKM Ügyfélszolgálati Irodában,

Budapest, V., Szalay u. 10—14., fszt.

A pályázat részletes tartalmi és formai követelményeit az űrlap melléklete tartalmazza. A pályázatot **három példányban** az MHB „Kurátor" Alap- és Alapítványkezelő Kft.-hez, a fenti címre lehet benyújtani. **Határidő: 1991. október 31.**

A kuratórium 1991. december 31-ig dönt a pályázatokról.

Budapest, 1991. szeptember 1.

Az „Alapítvány a Magyar Felsőokatásért és Kutatásért" Alapítvány Kuratóriuma

Mindenki „frigid” lesz?

*Az Universitas-eszme – egy vonatkozásban – télre kiteljesedni látszik. Többféle előrejelzés utal arra, hogy a hidegebb hónapokban a tüzelőellátás enyhén szólva „akadozni” fog. Ebből a szempontból pedig nem lesz kivételezés a felsőoktatási intézmények között, mert sehol sem lesz fűtés. Így az Universitas minden polgára már most elkezdhet gyűjteni vastag télikabátra, bundára, de javaslom, hogy a kevésbé tehetősek társuljanak be a birkatenyésztésbe és a gyapjúiparba. Egyrészt. Másrészt gondolni lehet – már most: – a hőmérséklet esetleges minimumszintjének fenntartására is. Egyszerű a megoldás: tüzelőt kell gyűjteni. Segítségképpen: nem célszerű a szénnel kísérletezni, mert annak előbb-utóbb kormányválság lesz a vége (lásd: Bukarest), s attól esetleg a Parlamentben és a minisztériumokban lesz meleg. Marad tehát – jobb híján – a tűzifa, aminek aktualitását nem lehet kétségbe vonni, hiszen itt van az ősz, lehullanak a levelek, és száradnak a fa-ágak. Sokminden múlik a sikeres begyűjtésen, mert ha nem gyűlik össze megfelelő mennyiségű és kalóriatartamú tüzelő, akkor Universitas-fagyszünetet kell elrendelni. Viszont a szorgalmas munkának meglesz a jutalma is, ugyanis a vizsgákon bevezetik az egységes osztályozást – a beszolgáltatott famennyiség arányában. Így egy négyes fokozatú jegyrendszert alkalmaz valamennyi tanszék: a legjobbak **„Kiváló Tüzelő”**, az utánuk következők **„Jó melegítő”**, a gyengébbek pedig **„Csillagszóró”** minősítést kapnak. Természetesen a tüzeléstechnikai szempontból alkalmatlan és használhatatlan hallgatók, illetve gyűjtögetők is kapnak osztályzatot; őket „Frigid”-eknek fogják nevezni.*

Sokáig bizakodtam abban, hogy valamelyik minisztérium áldozatos munkájának köszönhetően a fenti rémképet mégsem kell papírra vetnem, de a közelmúltban ennek az illúziómnak is búcsút kellett mondanom. Andrásfalvy Bertalan kultuszminiszter ugyanis pedagógusok előtt kijelentette, hogy a magyar miniszteriális rendszer, illetve a kormányzat nem az oktatás ügyét tekinti döntő fontosságú problémának, meg aztán pénz sincs rá, és különben is, ő addig lesz miniszter, míg a tisztelt megjelentek másokat nem küldenek a Parlamentbe. Úgyhogy ezek hallatán egyre valószínűbbnek tűnik a fagyszünet, vagy – mentő ötletként – tüzelőgyűjtési rendszer. S ez utóbbi még az Universitas létjogosultságát is igazolná...

– ó – ó

Legenda a varázsfuvoláról

Az országban mindössze két város büszkélkedhet azzal, hogy az idén új színházzal gazdagodott, és a kettő közül az egyik Szolnok, ahol a rozzant régi épület helyén egy egészen új nőtt ki a földből. Persze ahogy a vár ereje sem a falakban, hanem a védőkben vagyon, úgy a színház sem jelenthet semmit mint épület – ennél jóval több kell. Kell sok-sok ember, aki lehet színész, rendező, jegyszedő, kellékes vagy éppen csak néző, de jelenlétével életet visz a falak közé, és valóban ünneppé válhat a színházlátogatás.

Napjainkban sokan vitatkoznak azon, hogy lehet-e üzlet a színház. Azt hiszem amíg pénzért árulják a jegyeket, valahol üzletnek kell lennie, és ha az, akkor reklám is kell. Szolnokon erről igen jól gondoskodtak, szinte egy önálló művészi alkotás *Pócs Péter* és *Walter Péter* plakátja, melyet a Legenda a varázsfuvoláról című előadáshoz készítettek. De ugyanez mondható el a Szigligeti Színház ez évadi műsorfüzetéről és a „varázsfuvola” kiadványáról is, és már csak a plakát ismeretében kíváncsi vagyok a következő bemutatóra ami a Cseresznyéskert lesz.

A Legenda a varázsfuvoláról című előadást Szikora János állította színpadra, aki már jól ismert rendező nem csak Szolnokon, hisz elég csak a Doktor Zsivago színrevitelét megemlíteni, melyet szintén neve fémjelez. A darab Mozart zenéjére – nem a teljes operára – és Schikaneder életének azon részére épül, melyben a Varázsfuvolát igyekezett létrehozni. A megroggyant, elborult elméjű, kisemmizetten a halál felé közelítő szerző elméjében újra feltűnnek a régi képek, a gyötrődések a színpad körül, amelyek az egész társulat életét megremegtették. Feltűnnek a „mesterség” hajdani s talán ma is élő nehézségei, a pénztelenség, a grandiózus ötletek, a kegyetlenkedő rendező, a szürke eminenciás és a sok színész, akik a színpad mellett élik néha nyomasztónak tűnő életüket. *Garas Dezső* nagyszerűen formálja meg Schikaneder alakját, egyszerűen nem tudok többet mondani, minthogy meghajolok a színész nagysága előtt. Ez a társulat többi tagjáról is azt hiszem elmondható. Feltétlenül szeretném kiemelni a szürke eminenciást, a Giesecke-t alakító *Mucsi Zoltánt*, aki minden színpadra lépésével megperzselte a lelkemet.

Ám itt még nincs vége! Beszéltem már a szép épületről, a nagyszerű plakátról, a kitűnően alakító színészekről, és úgy érzem feltétlenül szólni kell *Csik György* díszlet- és jelmeztervező munkájáról. Azt hiszem valahol egy kicsit könnyebb, de ugyanakkor nehezebb feladat is lehetett az a munka. Végre nem másodjára vagy talán sokadjára felhasznált anyagokból épült a forgószínpad díszlete, és végre a jelmezekről is érződött az új igényessége. Ehhez a szép épülethez már azt hiszem, nem illenek a szakadt, elhasználódott jelmezek, ide tényleg valami ünnepit kell még a színpadon is felölteni.

Miről is szólhatnánk még egy nagyszerű este után, amelyen bebizonyították nekem, hogy a színház nem csak a színművészet szentéje lehet, ahol kicsit bepillanthattam a kulisszák mögé, melyek itt mégis a színen álltak. Hát csak annyit, hogy ezt a darabot mindenkinek ajánlom figyelmébe, mert megéri az utazás fáradalmait.

– bajnai –

„...a román nép gondolkodásában egységes nemzet”

Munteanu Szegeden

Igen neves, hazánkban is jól ismert vendége volt október 14-én a JATE Klubnak. A Szegedi Románok Kulturális Egyesületének meghívására érkezett Magyarországra *Marian Munteanu*, a bukaresti diákmozgalom vezére. A '89 decemberi forradalom (vagy államcsíny?) alatt és az azt követő hetekben, hónapokban sokat hallhattunk a sajtóból Munteanuról, bátor véleménynyilvánításáról és az Egyetem téri diákok következetes fellépéséről a forradalom vívmányainak védelme érdekében. Ahogy a diktatúra utolsó napjaiban, úgy az új államberendezkedés kezdeti stádiumában is többször emelték fel a diákok hangjukat a demokrácia, a szabadságjogok védelmében. Ők vállalták fel és vitték tovább a két év előtti decemberi események lendületét.

A JATE Klub-beli találkozó filmvetítéssel kezdődött, mely az Egyetem téren összegyűlt több tíz- vagy százezer embert mutatta, azokat, akik az elnyomás utolsó napjaiban, vállalva a kockázatot, közösséget vállaltak a diákokkal. E rövid ráhangolás után az est házigazdája, *Pikó András* köszöntötte a megjelent – zömében Szegeden tanuló erdélyi – fiatalokat és ismertette a találkozó célját, nevezetesen: egy olyan sajátos, érdekes út bemutatásának szándékát, mint amilyen a Munteanué.

Az egykori bukaresti diákvezér ezután szólt az Egyetem tér forradalmi szerepéről, jelentőségéről. Elmondta, hogy a *Tér* számukra *1989. december 23. óta* létezik, mint nagy fontosságú események színhelye Munteanu szerint bizonyos értelemben maguk is áldozatai lettek ezeknek a történéseknek, hiszen a rendszerváltozást követően is maradtak teljesítetlen követeléseik, amelyek esetenként újakkal is párosultak. Szervezetten és erőszakmentesen küzdöttek igazukért, de sajnos több esetben is előfordult, hogy kényszerintézkedéseket alkalmaztak velük szemben, hol a rendőrök, hol a bányászok. Minden erejükkel azon voltak a bukaresti diákok, hogy az új hatalom tartsa tiszteletben a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot. Előadásokat, beszélgetéseket szerveztek erről az Egyetem téren, s közben igyekeztek elkerülni azt, hogy bedőljenek a provokációknak. Megmozdulásaikat rendszeresen elferdítve közölték, szaporodtak ellenük az erőszakos cselekmények és a letartóztatások során őt is elvitték.

Munteanu legfontosabb céljukat abban jelölte meg, hogy felhívják a társadalom figyelmét a szabadság fontosságára, és hogy bebizonyítsák azt, hogy ettől a hatalomtól sem félnek a diákok. Mint a diákvezér elmondta, e tekintetben lelkiismeretük tiszta, ők győztek. Nem akartak újabb véres összetűzéseket sem, mert az emberéletet mindennél fontosabbnak tekintették.

A következő téma a nézők sorában is különös érdeklődésre tartott számot, hiszen egy nagyon kevéssé ismert tény került szóba. Nevezetesen: igaze, hogy Munteanu tagja volt a *Vatra Romaneasca* nevű szélsőséges, magyarellenes uszításairól hírhedetté vált csoportosulásnak. Munteanu *igenlően* nyilatkozott (ekkor moraj futott végig a nézőtéren), de rögtön hozzá is tette, hogy a VR célkitűzései közül kizárólag a kulturális indíttatásúakkal ért egyet, s ő soha nem is tagadta ezt a vonzódását, bár már nem tagja a Vatrának.

Szóba került Erdély esetleges autonómiája is. A diákvezér ezt nem tartotta sikeres ötletnek, és a maga részéről nem is támogatja. E témához kapcsolódva elmondotta, hogy a román emberek félnek attól, hogy valaha ténylegesen felmerül a területi probléma, mert Románia területi egysége (melyhez sok-sok szenvedés fűződik) számukra vitathatatlan. Munteanu szólt magyar politikusokkal való tárgyalásairól is, melyekből azt szűrte le, hogy a területi integritás kérdése ebben az országban sem merül fel.

Marian Munteanu kiemelt jelentőséget tulajdonít annak, hogy egy adott társadalom tagjai pontosan legyenek informálva a történésekről, és magyarországi látogatásának is ez a célja – szeretne személyes kapcsolatokkal nemzetek közötti jó viszonyt kialakítani.

Egy értékes információval is gazdagította a szónok az estet és a hallgatóságot: az év végére várhatóan feltűnik a romániai közéleti palettán egy fiatalokat magába tömörítő párt.

Ugyancsak egy kérdésre válaszolva Munteanu szólt a kisebbségek iskolaproblémájáról, melyet voltaképpen ő nem is kezel nehézségként. Igazolásképpen azt hozta fel, hogy már Ceausescu alatt is volt a kisebbségeknek alsó és középfokú oktatása, gondot csupán a felsőoktatás kérdése okozott. A gondolatsort némiképp függőben hagyva az előadó az arany középút megtalálására szólított fel.

Felmerült a hallgatóság között, hogy vajon forradalom volt-e a két évvel előtti, illetve nem tapasztalható-e visszarendeződés. Munteanu a téma elemzésénél kiemelte, hogy a forradalomaknak három szakasza van: a kifejlődés, a változások intézményesítése, s ennek a gyakorlatban való jelentkezése. Ez időt, türelmet igényel. A diákvezér szólt a fiatalok szerepéről is, akik szerinte azért szorultak háttérbe, mert nem volt meg a szükséges tapasztalatuk, nem volt politikai irányvonaluk, struktúrájuk, ideológiájuk. Így a hamarabb észlelők pártokat hoztak létre, a volt kommunisták például a Nemzeti Megmentési Frontot. E párt népszerűsége is csökken azonban – egy, a közelmúltban végzett felmérés szerint tetszési indexük harminc százalék, a korábbi hatvanhéttel szemben. Ehhez az is kellett, hogy a NMF fokozatos balra tolódásával veszítsen hiteléből. Munteanu elmondta, hogy ezeknek az egykori kommunistáknak ma már nem a szocializmus megvalósítása a céljuk, csupán a hatalom megtartása.

Végül a bukaresti diákvezér kijelentette, hogy a román nép gondolkodásában egységes nemzet, s ez nem a politika alakulásából, hanem a nép, s a polgárok honfiúi érzületéből fakad.

ARATÓ LÁSZLÓ

A lerázás következik

Zbigniew Brezinski, aki korábban Jimmy Carter amerikai elnök nemzetbiztonsági tanácsadója volt, és *„A nagy kudarc, A kommunizmus születése és halála a XX. században”* című könyv szerzője, több mint másfél évvel ezelőtt megjósolta a Szovjetunió összeomlását. Brezinski *Gordon Goldisteinnel*, a Newsweek munkatársával a múlt héten beszélgetett. (Részletek.)

G.: *Elégséges lesz-e egy decentralizált, átmeneti rendszer ahhoz, hogy megmentse az Uniót, vagy a felbomlás (már) elkerülhetetlen?*

B.: Mindenekelőtt az Unió már halott. A legtöbb ami történhet, hogy megegyezés születhet a gazdaság területén, talán néhány, a biztonságot érintő területen is a köztársaságok és Moszkva között, de a moszkvai (központi) kormánynak rendkívül behatárolt a hatalma. Mindez meghosszabbítja, prolongálja a szovjet uralom lezárását, amely vég nélküli törvénykezési konfliktusokat, helyenként nemzetiségi ellenségeskedések kitörését fogja jelenteni, és egyfajta erőfeszítést a központi hatalom helyreállítására. Ez vezetett a múlt leginkább elégedetlen és fanatikus híveinek kapkodó, és elvetélt terrorakciójához. Ez részben a KGB-re vonatkozik, a pártapparátus vezetőinek egy csapatára, és a néhány fiatal tisztre, akiket lesújtott a szovjet Hadsereg összeomlása.

G.: – *Miféle terrorizmus?*

B.: – Valószínűleg olyan formában, hogy megkísérlik megölni a változások legfőbb vezetőit. Tartsa emlékezetében, hogy a terrorizmus sohasem szerveződik széles fokon. Némelykor mentes a szervezési szervezeti előrelátástól is és egyszerűen a kétségbeesés visszatükröződése.

G.: – *Oroszországnak hatalmi túlsúlya lesz az Unió bármilyen új formájában?*

B.: – Ez lehetséges, de az új hatalmat óriási problémák zavarhatják majd. Mindenekelőtt a Szovjetunió korábbi tagjait nem lesz könnyű megfélemlíteni. Másodszor Oroszországon belül is vannak kisebb egységek, amelyek sokszor követelődzőbbé válnak. Ilyenek a tatárok, a baskírok, a jakutok és mások. Harmadsorban a gazdasági „szabadesést”, a szabadpiacot Oroszország magának fogja kisajátítani.

G.: – *Olyasmi lesz ez az átalakulás, amelyben mondjuk például a szláv államok csapata dominál, vagy esetleg a hat iszlám köztársaság?*

B.: – Nem hiszek az átalakulás most még látható domináns elemeiben vagy akár a domináns elemek kombinációjában.

G.: – *Gorbacsov még játszhat kiegyenlítő szerepet a politikában?*

B.: – Nemzetközileg igen, a belpolitikában aránylag kicsi a szerepe. Nagyon kétlem, hogy győzne egy nyílt választáson.

G.: – *A kommunizmus összeomlása azt jelenti, hogy a nacionalizmus felszálló ágban van mint ideológia. Ez nem lehet recept a nagyobb káoszra?*

B.: – De igen. De nincsen más alternatíva, kivéve néhány nosztalgikus erőfeszítést a központ hatalmának fenntartására, amelynek a fennmaradása csak erőszakkal volna lehetséges. Ezért késő bánat e gondolat – ezen nincs már mit sajnálkozni. A változások nem fogják egybentartani a Szovjetuniót, noha úgy tűnik, a Fehér Ház megpróbálja ezt tenni, de csak a nemzeti önrendelkezéstől a több demokrácia és a jobb együttműködés irányában tudja kormányozni

G.: – *Nem kellene az Egyesült Államoknak más stratégiai politikát csinálni, olyat, amelyet az U. S. is meg tud valósítani?*

B.: – Egészen más politika kellene. Legelőször is, nem figyelünk azokra a nosztalgikus hangokra és tettekre, amelyek a múltat védik. Az elnök nem beszélhet a szovjet népről akkor, amikor ez a kifejezés egyszerűen inzultálja a Szovjetunió különböző népeit, akik oroszoknak, ukránoknak, litvánoknak vagy grúzoknak tartják magukat. Mi nem beszélhetünk a Szovjetunióról, mint olyanról, amelyet megpróbálunk fenntartani. A bánásmódoknak, az új politikának egyidejűleg több fajtáját kell kifejlesztenünk; de minden esetben pozitív és segítőkész módozatokat legalább 15 hatalmi központtal, amely valaha a Szovjetunió volt. Az összeomlás esetére készített technológiai, pénzügyi, vagy gazdasági segélyprogramot össze kell kapcsolni a legkülönbözőbb országok szükségleteivel és fejlődési szintjével. Más országokat is fel kellene fogadnunk, hogy velünk együtt vegyenek részt ezekben az erőfeszítésekben

G.: – *A Szovjet Birodalom összeomlása Kelet-Európában nyilvánvaló következményekkel jár a világpolitikában. Hogyan befolyásolja – befolyásolná, ha maga a Szovjetunió omlana össze.*

B.: – A Szovjetunió összeomlása nagyon masszív folytonossági hiányt idézne elő. Nagyon állhatatlan, bizonytalan, instabil régió lenne. Mi viszont nem lennénk képesek választ adni az új realitásokra, nem tudnánk magunkat pozitívan azonosítani azoknak az erőfeszítésével, akik új, életképes szerveket alkotnának, amelyekből alapvetően nemzeti államok születnének. Azt hiszem nagyon sajnálatos, hogy az elnök kihirdeti a balti államok elismerését, de képtelen volt kihasználni az általános lelkesedést azért a tényért, hogy végül is célját elérte, ehelyett ellaposította az egészet azzal, hogy az egész referencia alatt a „szovjet népről” a Szovjetunióról beszélt, és Gorbacsovtól várt kommentárt. A részletes, egyéni felvilágosítás a balti államok részére úgy látszik nem volt fontos.

G.: – *Hogy kell tekinteni a XX. századi kommunizmus politikai és intellektuális örökségét?*

B.: – A végső analízisben úgy kell nézni, mint egy nagy és őrült tévedést. Az emberek vissza fognak nézni arra, mit prédikáltak nekik, arra, mi volt a gyakorlat és csodálkozni fognak, vajon hogy volt lehetséges ennyire halálosan eltávolodni a racionalizmustól.

(Newsweek. 1991. szept. 16.)

Fordította: **R. J.**

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem lapja

Felelős szerkesztő: GRÓF RÓZA

Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119

Megjelenik kéthetente egyszer

Ára: 4,50 forint.

Kiadja: a József Attila Tudományegyetem

Telefon: 24-022.

Felelős kiadó: dr. Mikola Tibor

Szegedi Nyomda, Szeged

Nyomdaigazgató: Molnár Tibor

Fekete sas u. 28. 6720

91-2638

ISSN 0230–791X